

AİLE VAKFININ AMACIYLA İLGİLİ BİR DEĞERLENDİRME

An Assessment Regarding the Purpose of the Family Foundation

S. Hülya İMAMOĞLU*

ÖZET

Aile vakfı, özel bir vakıf şekli olarak sadece Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen amaçlar için kurulabilir. Buna göre aile vakfı, aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri ve bunlara benzer amaçların gerektirdiği harcamaların karşılanması için kurulabilir (TMK m. 372/I). Türk Medeni Kanunu'nda aile vakfının amaçları nihai olarak belirlenmiş olup, aile vakfında amaç seçme özgürlüğü yoktur.

Aile vakfındaki katı amaç sınırlaması, malvarlığı ve tereke ile ilgili önemli bir planlama aracı olarak aile vakfının anlamlı bir şekilde kullanılmasını engellemiştir. Belirtilmelidir ki aile vakıfları, aile bireylerini bir arada tutan ve topluma bağlayan sosyal bir birlik olarak toplumsal yapıya katkı sağlayan bir işleve sahiptir. Aynı zamanda aile içi sosyal güvence aracı olarak devletin yükünü azaltan bir yönü de bulunmaktadır. Aile vakıflarına ilişkin daha liberal bir uygulama ile anılan kurumdan daha çok yararlanılabilir. Bu noktada aile vakfının amacıyla ilgili olarak bir yasa değişikliği yapılması isabetli olur. Bu yönde geçim amaçlı aile vakıfları ve bu kapsamda, özellikle

Makale Geliş Tarihi / Date Received: 14.04.2025

Makale Kabul Tarihi / Date Accepted: 04.08.2025

* Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, E-posta: imamoglu@law.ankara.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6065-6795>, ROR ID: <https://ror.org/01wntqw50>.

aile değerlerini yaşatmak amacıyla aile vakfının münferit halde bir aile taşınmazı edinebilmesi veya koruyabilmesi mümkün olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Aile vakfı, geçim amaçlı vakıf, malvarlığı ve tereke planlama, aile fideikomisi, aile bireyleri.

ABSTRACT

A family foundation, as a special type of foundation, may only be established for the purposes prescribed under the Turkish Civil Code. Accordingly, a family foundation may be established to cover the expenses required for purposes such as the education of family members, their development and support, and other similar objectives (TCC Art. 372/I). The purposes of a family foundation are definitively determined under the Turkish Civil Code, and there is no freedom of choice regarding its purpose.

The strict limitation on the purpose of family foundations has hindered the practical use of it as a significant planning tool regarding assets and estate. It should be noted that family foundations serve a social function by acting as a unifying force among family members and connecting them to society, thereby contributing to the social structure. Additionally, as an intra-family social security mechanism, they play a role in reducing the state's burden. Family foundations can be better utilized with a more liberal approach towards their regulation. In this regard, amending the law concerning the purpose of family foundations would be appropriate. For this aim, family foundations should be allowed to be established for subsistence purposes.

Keywords: Family foundation, subsistence-oriented foundation, asset and estate planning, family fideicommissum, family members.

I. GİRİŞ

Türk Medeni Kanunu'nun 372. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen aile vakfı, malvarlığını bir ailenin ihtiyaçlarına özgüleyen özel bir vakıf şeklidir¹. Bu bakımdan aile vakfında vakfin edimlerinden yararlananlar,

¹ Harold Grüninger, *Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch I*, 7. Auflage (Helbing Lichtenhahn Verlag, 2022), Art. 335 N. 1; Hans Michael Riemer, *Berner Kommentar, Zivilgesetzbuch, Die Juristische Personen, Die Stiftungen, Art. 80- 89c ZGB*, 2. Auflage (Stämpfli Verlag AG, 2020), Syst Teil. N. 162; Mustafa Dural, Tufan Ögüz ve Mustafa Alper Gümüş, *Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku*, 19. Bası (Filiz Yayınları, 2024), 426; Turgut Akıntürk, *Türk Medeni Hukuku, Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Aile Hukuku, İkinci Cilt*, 6. Bası (Beta Yayınları, 2002), 455- 56.

malvarlığının ihtiyaçlarına özgülendiği ailenin bireylerinden oluşur. Bununla birlikte önemli olan bir diğer husus da şudur; aile vakfı, ancak Kanun'da öngörülen amaçlar için kurulabilir. Nitekim aile vakfı, özellikle bu yönüyle olağan vakıflardan ayrılır. Buna göre Türk Medeni Kanunu uyarınca aile vakfı, aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri ve bunlara benzer amaçların gerektirdiği harcamaların karşılanması için kurulabilir. Bu düzenlemede kendisini gösteren sosyal güvenliğin aile içinde sağlanması düşüncesi, – diğer sebeplerle birlikte – tarihi kanunkoyucunun aile vakfıyla ilgili anlayışının temelini oluşturmuştur².

Son yıllarda özellikle İsviçre öğretisinde aile vakfının hayatın belirli aşamalarında aile bireyinin içinde bulunduğu durumdan kaynaklanan özel ihtiyaçlarının karşılanması dışında, herhangi bir şart aranmaksızın sadece geçiminin sağlanması için de kurulup kurulamayacağı tartışma konusu olmuştur³. Aynı şekilde, örneğin bir taşınmazın ailenin tatil yapması için veya aile tarafından (konuk ağırlama vb.) temsili maksatlara uygun bir konaklama yeri olarak kullanılmak üzere edinilmesini veya korunmasını amaçlayan vakıfların nasıl değerlendirileceği, bu tür vakıfların da geçim vakıfları kategorisine dâhil edilip edilmeyeceği, bir başka meseledir⁴. Diğer taraftan aile vakfının amacının sınırlandırılmış olmasının, bu vakfın malvarlığı ve tereke ile ilgili bir planlama aracı olarak etkili bir şekilde kullanılabilmesini engellediği gerekçesiyle aile vakfındaki katı amaç sınırlamasının gevşetilmesi, özellikle geçim amaçlı aile vakıflarının da kabulü yönünde TMK m. 372/ Art. 335 ZGB hükmünün revize edilmesi çağrısı yapılmıştır⁵.

Bu çalışmada da aile vakfının amacı ile ilgili benzer bir revizyonun Türk hukuku bakımından isabetli olup olmayacağı değerlendirilmiştir.

II. GENEL OLARAK AİLE VAKFI

Aile vakfı, Türk Medeni Kanunu'nun kişiler hukuku kitabının tüzel kişilere ilişkin hükümleri kapsamında vakıflar bölümünde değil, aile hukuku

² Krş. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 11. Aile vakfının sıkıntılı durumlarda ailenin sosyal güvenliğini sağlama işlevinin sosyal devletin genişlemesiyle büyük ölçüde gereksiz hale geldiği hususunda bkz. Andrea Opel, "Hat die schweizerische Familienstiftung ausgedient?," *Jusletter* (31. August 2009): 2.

³ Krş. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 6, N. 8, N. 3.

⁴ BGE 108 II 393 (397); 93 II 439 (451); ayrıca bkz. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 9.

⁵ Krş. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 3; Harold Grüniger, "Familienstiftungen in der Nachlassplanung," içinde *Festschrift für Hans Rainer Künzle*, ed. Peter Breitschmid, Paul Eitel ve Alexandra Jungo (Schulthess, 2021), 166- 67; Dominique Jakob, "Ein Stiftungsbegriff für die Schweiz," *Zeitschrift für Schweizerisches Recht*, 132, no. 2 (2013): 324 vd.; Opel, "Familienstiftung," 8- 9.

kitabının hısımlığa ilişkin hükümleri kapsamında aile bölümünde, aile malları ayırımı çerçevesinde düzenlenmiştir. Aile vakfı kenar başlığını taşıyan TMK m. 372 hükmünün birinci fıkrasına göre “*aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri ve bunlara benzer amaçların gerektirdiği harcamaların yapılması için kişiler hukuku ve miras hukuku hükümleri uyarınca aile vakfı kurulabilir.*”

Anılan hükmün ikinci fıkrasında ise aile vakfı aracılığıyla aile fideikomisinin⁶ kurulamayacağı öngörülmüştür. Buna göre “*bir malın veya hakkın başkalarına geçmemek üzere aynı soydan gelenlere kuşaktan kuşağa kalacak şekilde özgülenmesi yasaktır. Böyle bir özgülenme, vakıf kurma yoluyla da yapılamaz.*”

Aile vakıflarına, vakıflara ilişkin genel hükümler uygulanabilir⁷. Bu yönde Türk hukukuna göre aile vakfı, vakfın yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescille kurulur ve Vakıflar Genel Müdürlüğünün denetimine tâbidir⁸. Vakıf senedi, vakfedenin vakıf senedinde ifade edilmesi

⁶ Fideikomis (*fideicommissum*), bir malvarlığı kompleksini ifade eder. Bu malvarlığı kompleksi, özel tasarruf yoluyla devredilemez bir şekilde bir aileye bağlanmıştır ve sabit bir veraset (intikal) sırasına göre aile üyelerinin yararlanmasına bırakılmıştır. Aile vakfından farklı olarak aile fideikomisinin kendi tüzel kişiliği yoktur. Fideikomis, yararlanmaya yetkili olan kişinin özel malvarlığıdır. Yararlanmaya yetkili olan kişi, bu malvarlığını koruma ve devretme mükellefiyeti altındadır. Bu kişi, aynı zamanda maliktir ve sırasıyla sadece bir aile üyesidir. Bu aile üyesi de genellikle ilk doğan kişi olup, malvarlığından herhangi bir şart olmaksızın yararlanabilir. Bu konuda bkz. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 14a; René Pahud de Mortanges, “Gegenwartslösungen für ein historisches Rechtsinstitut: Das Familienfideikommiss,” içinde *Familie und Recht: Festgabe für Bernhard Schnyder zum 65. Geburtstag*, ed. Peter Gauch, Jörg Schmid, Paul-Henri Steinau, Pierre Tercier ve Franz Werro (Universitätsverlag, 1995), 505; August Egger, *Zürcher Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Familienrecht, Die Verwandtschaft*, Art. 252- 359, 2. Auflage (Schulthess, 1943), Art. 335 N. 22. Ayrıca bkz. Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 428.

⁷ Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 4; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 426; Bilge Öztan, *Aile Hukuku*, 6. Bası (Turhan Yayınları, 2015), 1238.

⁸ Türk hukukunda 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi’nin 13.07.1967 tarihli ve 903 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki 80. maddesine göre aile vakfı, Vakıflar Genel Müdürlüğünün denetimine tâbi değildi. 903 sayılı Kanunla tüm vakıflar, Vakıflar Genel Müdürlüğünün denetimine tâbi tutulmuştur. Bu konuda bkz. Teoman Akunal, *Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler* (Beta Yayınları, 1995), 126; Jale G. Akipek, *Vakıflar* (Başnur Matbaası, 1970), 9; ayrıca bkz. Mustafa Dural ve Tufan Ögüz, *Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku*, 24. Bası (Filiz Yayınları, 2024), 358, dn. 413; Öztan, *Aile Hukuku*, 1239, dn. 1913. İsviçre hukukunda ise aile vakfı, denetime tâbi olmayıp, özel hukuk nitelikli meselelerde hâkim karar verir (Art. 87 ZGB). Ayrıca İsviçre hukukunda, daha önce gerekli

gereken iradesine göre yorumlanır⁹. Bu, esaslı noktalar bakımından her halükârda böyledir¹⁰. Diğer taraftan özel bir düzenleme getirilmediği için aile vakfının sona erme sebepleri, diğer vakıfların sona erme sebepleriyle aynıdır¹¹. Buna göre aile vakfı, amacın gerçekleşmesinin imkânsızlaşması halinde sona erer¹². Keza aile vakfının kurucusu, aile vakfını, prensipte süreye veya bozucu şarta bağlı olarak kurabilir¹³. Ancak niteliği gereği kuşaklar boyu aile bireylerine hizmet etmesi amaçlandığından, aile vakfının sürekli olması gerekir¹⁴.

Aile vakfında, vakıftan yararlananların çevresi, belirli bir aileyle, bir aile birliğiyle sınırlandırılmıştır¹⁵. Aile bireyleri olarak kan hısımları, kayın hısımları ve evlatlık, aile vakfından yararlanabilir^{16 17}. Ayrıca hısım

olmadığı halde, 2016 yılından itibaren tüm aile vakıflarının ticaret siciline kaydedilmesi zorunluluğu getirilmiştir (Grüninger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 3).

⁹ Egger, *Zürcher Kommentar*, Art. 335 N. 11; August Egger, *Ausgewählte Schriften und Abhandlungen, II. Band, Beiträge zum Privat- und Handelsrecht* (Schulthess, 1957), 59.

¹⁰ Grüninger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 5.

¹¹ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 428.

¹² Örneğin ölüm sebebiyle aile vakfından yararlanan hiçbir aile bireyinin kalmaması halinde, durum böyledir. Bu konuda bkz. Hasan Güneri, *Türk Medeni Kanunu Açısından Vakıfta Amaç Kavramı ve Amacına Göre Vakıf Türleri* (Sevinç Matbaası, 1976), 168. Aile vakfının, amacın gerçekleşmesi halinde de sona erme ihtimali için bkz. Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 428; Öztan, *Aile Hukuku*, 1239. Keza bu yönde Güneri tarafından verilen örneğe göre "... ailede öksüz kalmış olan çocukların yetiştirilmesi için kurulmuş bulunan bir aile vakfında, bu çocukların tamamen yetişip ailede öksüz kalmadığı gün, artık o vakfın varlığına da gerek kalmayacağından, vakıf kendiliğinden son bulmuş olur" (Güneri, *Türk Medeni Kanunu Açısından Vakıfta Amaç Kavramı*, 168). Aile vakfının amacı gerçekleştiği veya imkânsızlaştığı için sona ermesi halinde, vakfın malvarlığı, vakfın kurucusuna veya mirasçılara geri döner. Bu konuda bkz. ve krş. Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 428; Öztan, *Aile Hukuku*, 1240; Mehmet Erdem ve Aslı Makaracı- Başak, *Aile Hukuku* (Seçkin Yayınları, 2022), 488.

¹³ Egger, *Zürcher Kommentar*, Art. 335 N. 17; krş. Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 428; Öztan, *Aile Hukuku*, 1239.

¹⁴ Egger, *Zürcher Kommentar*, Art. 335 N. 17; Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 264.

¹⁵ Grüninger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 4.

¹⁶ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 427.

¹⁷ Evlatlık, aile vakfının kurucusunun evlatlığı olabileceği gibi, aile bireylerinin evlatlığı da olabilir. Diğer taraftan kayın hısımlarının aile vakfından yararlanabilmesi için en azından eşlerden birinin ilgili aileyle kan hısımları olması gerekir. Ayrıca eşlerin yansoy hısımları ve onların altsoyu da aile vakfından yararlandırılabilir. Bu konuda bkz. Oliver Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," içinde *Entwicklungen im Gesellschaftsrecht VII*, ed. Peter V. Kunz, Florian S. Jörg ve Oliver Arter (Stämpfli Verlag AG, 2012), 125, dn. 101.

olmamasına rağmen eş de vakıftan yararlanan kişilere dâhildir¹⁸. Öğretide vakfedenin iradesi karşı yönde değilse aile kavramının fiili aile biçimlerini de kapsayacağı kabul edilmektedir¹⁹. Fiili aile biçimleri bağlamında karma aileler, özellikle üvey çocuklar ve hayat arkadaşları söz konusu olur²⁰. Genellikle kabul edilen görüşe göre aile halinde yaşayan birden çok kimsenin oluşturduğu ev düzeni içinde evin çalışanları, koruyucu aile ilişkisi içinde bakılan çocuk ve diğer ev yönetimi altında bulunan kişiler, aileye dâhil değildir²¹.

Aile vakfının kurucusu, yukarıda belirtilen kapsam dâhilinde aile vakfından yararlananların çevresini sınırlandırılabilir²². Örneğin sadece altsoyun tamamı veya bir kısmı ya da üstsoydan biri ve onun altsoyunun tamamı veya bir kısmı, aile vakfından yararlandırılabilir ya da sadece yansoydan belirli bir kişinin, erkek veya kız kardeşin altsoyu, aile vakfının yararlanan çevresi olarak belirlenebilir²³. Ayrıca yararlanan çevresinin belirlenmesinde başka sınırlamalar da yapılabileceği kabul edilmektedir (örneğin aile vakfından yararlananların sadece erkek aile bireyleri veya sadece kadın aile bireyleri olarak belirlenmesi ya da aile adını taşıyan veya kan hısımları olan aile bireyleriyle sınırlandırılması gibi)²⁴. Ancak aile vakfından yararlananların çevresine ilişkin olarak yapılan sınırlamaların vakıf senedinde veya bir yönergede açıkça ve kesin bir şekilde belirlenmiş olması gerekir²⁵.

Aile vakfından yararlananların çevresinin kişisel olarak belirlenmiş bireylerle sınırlandırılıp sınırlandırılmayacağı tartışmalıdır. Baskın görüşe

¹⁸ Egger, *Zürcher Kommentar*, Art. 335 N. 12; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 427; Öztan, *Aile Hukuku*, 1238.

¹⁹ Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 4.

²⁰ Hayat arkadaşlığı ilişkisinin, nitelik bakımından evliliğe benzer sıkı bir ilişki olması aranır. Ayrıca İsviçre hukukuna göre kayıtlı partnerler de aile bireyleri arasında sayılır. Bkz. Arter, “Die schweizerische Familienstiftung,” 125- 26.

²¹ Arter, “Die schweizerische Familienstiftung,” 126.

²² Arter, “Die schweizerische Familienstiftung,” 127; Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 171.

²³ Ancak aile vakfından yararlanan olarak sadece tek bir aile bireyinin veya bir kuşaktan tek bir kişinin belirlenmemesine dikkat edilmelidir. Bu durum, aile vakfının caiz görülmeyen bir geçim amaçlı vakıf olarak değerlendirilmesine yol açabilir. Bu hususta bkz. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 9; Arter, “Die schweizerische Familienstiftung,” 138.

²⁴ Arter, “Die schweizerische Familienstiftung,” 127; Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 171; Öztan, *Aile Hukuku*, 1238; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 427.

²⁵ Arter, “Die schweizerische Familienstiftung,” 128; Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 172; Öztan, *Aile Hukuku*, 1238.

göre böyle bir sınırlama, aile vakfının niteliği ile bağdaşmaz²⁶. Arter'e göre birden çok kişisel olarak belirlenmiş bireyin aile vakfından yararlandırılması, aile vakfının niteliği ile bağdaşmalıdır²⁷. Şöyle ki irade özerkliği kapsamında, ölüme bağlı tasarruf yoluyla kişisel olarak belirlenmiş kişilere malvarlığına ilişkin avantajların sağlanması mümkündür. O halde böyle bir imkân, aile vakfı yoluyla da sağlanmalıdır.

Aile vakfının kurucusu, vakıf yoluyla yararlandırılan aileye üye olmak zorunda değildir²⁸. Diğer taraftan aile vakfının kurucusu, bir tüzel kişi de olabilir²⁹. Ancak bir tüzel kişi, aile vakfından yararlanamaz³⁰.

III. AİLE VAKFININ AMACI

A. Genel Olarak

Türk Medeni Kanunu, aile vakfında izin verilen amaçları, – kaynak İsviçre Medeni Kanunu'nda olduğu gibi – 372. maddenin birinci fıkrasında olumlu bir şekilde nihai olarak saymak, ikinci fıkrasında da olumsuz bir şekilde aile fideikomisinin kurulmasını yasaklamak suretiyle tanımlamıştır³¹. Opel'e göre tarihi açıdan bakıldığında 372. maddenin (Art. 335 ZGB hükmünün) birinci fıkrası, ikinci fıkrasının diğer yüzünü oluşturur. Şöyle ki aile vakfı ve aile fideikomisi, esasen farklı hukuki kurumlar olsa da birinci fıkradaki amaç sınırlamasıyla, aile vakfı yoluyla ekonomik olarak aynı sonuçların elde edilmesi, yani fideikomis benzeri yapıların ortaya çıkması engellenmek istenmiştir³². Gerçi Türk kanunkoyucusu, – İsviçre kanunkoyucusundan farklı olarak – aile fideikomisinin vakıf yoluyla kurulamayacağını Kanun'un metninde açıkça ifade etmiştir (TMK m. 372/II, c. 2)³³. Bununla birlikte birinci fıkradaki amaç sınırlamasının da böyle bir

²⁶ Bu hususta bkz. Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 174. Aile vakfından yararlanan aile bireylerinin ismen belirlenebileceği yönünde Güneri, *Türk Medeni Kanunu Açısından Vakıfta Amaç Kavramı*, 163. Ayrıca bkz. Suat Ballar, *Yeni Vakıflar Hukuku*, 4. Bası (Seçkin Yayınları, 2008), 597.

²⁷ Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 128.

²⁸ Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 4. Türk hukukunda farklı yönde Erdem ve Makaracı- Başak, *Aile Hukuku*, 488.

²⁹ Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 4.

³⁰ Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 127.

³¹ Krş. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 6; ayrıca bkz. Dural, Öğüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 427.

³² Opel, "Familienstiftung," 2.

³³ İsviçre Medeni Kanunu'nda TMK m. 372/II hükmünün karşılığını oluşturan Art. 335 Abs. 2 hükmü, tek cümleden ibaret olup, aile fideikomislerinin kurulmasına artık izin verilmeyeceğini öngörür.

etkisi vardır. Yine Opel'e göre TMK m. 372, çifte amaç sınırlaması öngörmektedir: Bir taraftan kişi açısından aile vakfından yararlananların çevresini aile bireyleriyle sınırlandırmaktadır, diğer taraftan da konu açısından aile vakfının izin verilen amaçlarını nihai bir katalog olarak belirlemektedir³⁴
³⁵.

TMK m. 372/I hükmü uyarınca aile vakfı, sadece aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri ve bunlara benzer amaçların gerektirdiği harcamaların yapılmasına hizmet eder³⁶. Burada mesele şudur; aile vakfından yararlananların çevresine dâhil aile bireylerine, hayatın belirli durumlarında (örneğin gençlik çağında, kendi evini veya kendi varlığını kurarken, zorluğa düştüğünde), bu durumdan kaynaklanan özel ihtiyaçlarını karşılamak için yardım edilmesi gerekir³⁷. Aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri için anlaşılır olan özel bir ihtiyaç hali, benzer amaçlar bakımından da aranır. Buna göre benzer amaçlar, vakıftan yararlananlara hayatın belirli durumlarında mevcut şartlar altında gerekli veya

³⁴ Opel, "Familienstiftung," 2- 3.

³⁵ Ackermann'a göre aile vakfında amaç seçiminin olağan vakfa kıyasla sınırlandırıldığı yönündeki görüş, doğru değildir. Vakıf, özel (belirli) bir amaca özgülenmiş mal topluluğudur (Art. 80 ZGB/ TMK m. 101). Art. 335 ZGB/ TMK m. 372 hükmü, sadece aile vakfı yönünden özel (belirli) amaçtan anlaşılması gerekeni gösterir. Bu hükümle aile vakfının amacı, daha ayrıntılı olarak belirlenmiştir. Diğer taraftan anılan hükmün tek anlamı şudur: Aile vakfı, hukuken caizdir, buna karşılık aile fideikomisi, hukuken caiz değildir. Bu hususta bkz. Josef Ackermann, *Der besondere Zweck der Stiftung unter spezieller Berücksichtigung des Zwecks der Familienstiftung* (Juristische Fakultät 1950), 21- 22. Ayrıca bu konuda bkz. Ahmet İşeri, *Türk Medeni Kanununa Göre Vakıf (Tesis)* (Sevinç Matbaası, 1968), 41- 43; Güneri, *Türk Medeni Kanunu Açısından Vakıfta Amaç Kavramı*, 120- 21, dn. 18. Güneri'ye göre maddede yer alan "ve bunlara benzer" deyimini, maddede belirtilen amaçların sınırlandırılmış olmadığını, tersine bunların birer örnek olmak üzere konulmuş bulunduğunu göstermektedir. O halde aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri deyimleriyle bağdaşabildikleri ölçüde çeşitli amaçlarla aile vakfı kurulabilir (krş. Güneri, *Türk Medeni Kanunu Açısından Vakıfta Amaç Kavramı*, 143). Anılan maddede amaçta tahdidi belirleme yolunun tercih edilmediği yönünde Safa Koçoğlu, *Türk Medeni Kanunu'na Göre Vakıfların Kuruluşu, İşleyişi Ve Sona Ermesi* (Beta Yayınları, 2022), 9. Aynı şekilde maddede sınırlayıcı bir sayım olmadığı yönünde Metin İkizler ve Yasin Kurban, *Eski Ve Yeni Vakıflar Hukuku*, 2. Bası (Seçkin Yayınları, 2021), 198.

³⁶ Bkz. ve krş. Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 427; Süleyman Yılmaz, *Medeni Hukuk, Cilt III, Aile Hukuku* (Yetkin Yayınları, 2023), 581; Öztan, *Aile Hukuku*, 1238.

³⁷ BGE 93 II 439 (449); 108 II 393 (394); ayrıca bkz. Grüninger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 6; Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 129.

istenir görülen mali yardımı sağlayan amaçları içerir³⁸. Türk hukukunda Öztan'a göre benzer amaçlar kavramı geniş yorumlanmalıdır³⁹.

Aile vakfı, yasal olarak izin verilen amaçların tamamını kapsamak zorunda değildir. Ancak bu amaçları aşamaz⁴⁰. Aile vakfının amaçları arasında kısmen izin verilmeyen amaçlar bulunması halinde, bu amaçlar, kısmi geçersizlik anlamında yazılmamış sayılır. Ancak vakfın kurucusunun sözü edilen amaçlar olmaksızın vakfı meydana getirmeyeceği anlaşıldığı takdirde, vakıf geçersizdir⁴¹. Aile vakfının amacının yasal olarak izin verilene uygun bir şekilde belirlenmesi halinde vakfın yönetim organı, vakfın edimlerinin dağıtımını uygulamasını somutlaştırmakla yükümlüdür. Yönetim organı, bunu, münferit halde alacağı kararlarla veya genel ve soyut nitelikteki düzenlemelerle, örneğin bir yönerge içinde bir kriterler kataloğu aracılığı ile yapabilir⁴².

B. Aile Vakfının Yasal Olarak İzin Verilen Amaçları

Aile vakfının yasal olarak izin verilen amaçları, TMK m. 372/I hükmünde ayrı bir şekilde sayılmıştır. Kanun'daki sayma, yukarıda da belirtildiği gibi, nihai niteliktedir⁴³. Buna göre aile vakfı, sadece aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri ve bunlara benzer amaçların gerektirdiği harcamaları karşılamak üzere kurulabilir.

1. Aile Bireylerinin Eğitim ve Öğrenimleri

Eğitim ve öğrenim harcamaları hem temel eğitimin finanse edilmesini hem de üniversitelerde, meslek okullarında ve diğer eğitim kurumlarında, bu bağlamda özel okullarda veya devlet okullarında, yatılı okullarda, eğitim

³⁸ BGE 93 II 439 (449); 108 II 393 (394); ayrıca bkz. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 6; Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 129.

³⁹ Öztan, *Aile Hukuku*, 1239; krş. Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 427; Yılmaz, *Aile Hukuku*, 581. Dar yorumlanması gerektiği yönünde Erdem ve Makaracı- Başak, *Aile Hukuku*, 487.

⁴⁰ Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 7.

⁴¹ Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 7. Aile vakfının izin verilmeyen bir amaç takip etmesinden dolayı geçersiz olması halinde vakfın malvarlığı, gerektiği takdirde tasfiye işlemleri tamamlandıktan sonra, vakfın kurucusuna veya mirasçılara geri döner (Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 13).

⁴² Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 7.

⁴³ İsviçre Federal Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre de Kanun'daki sayma, nihai niteliktedir. Bkz. örneğin BGE 93 II 439 (448); 108 II 393 (394).

evlerinde veya bakım yerlerinde öğretimle ilgili harcamaları (okul ücretleri, harçlar vb.) ifade eder⁴⁴. Eğitim ve öğrenim harcamaları çerçevesinde ikinci eğitim, ek sanatsal veya sportif eğitim, hayatın sonraki bir aşamasında genel mesleki veya sanatsal eğitimi ilerletme, mesleğe giriş veya meslek değiştirme, eğitim amaçlı izin, araştırma programlarının yürütülmesi ve benzeri imkânların sağlanması da söz konusu olur⁴⁵.

Riemer'e göre eğitim ve öğrenim harcamalarını karşılamak için aile bireylerine sağlanan edimlerin doğrudan ve sadece somut bir kullanım amacına göre gerçekleşmesi, ayrıca zaman ve miktar açısından genel geçer şartlara uygun olması gerekir⁴⁶. Ancak eğitim ve öğrenim harcamalarının karşılanması için ilgili aile bireyinin yoksul olması aranmaz veya mali durumu göz önünde tutulmaz⁴⁷. Burada söz konusu olan, yukarıda da ifade edildiği gibi, aile bireyinin içinde bulunduğu durumdan kaynaklanan özel ihtiyaçlardır⁴⁸. Diğer taraftan aile bireylerine geçim kaynağı oluşturmayan faaliyetleri (örneğin sanatsal, dini, siyasi veya bilimsel alanda) belirsiz bir zaman için gerçekleştirmeyi mümkün kılan katkılar, eğitim ve öğrenim amacı kapsamında değildir⁴⁹.

Eğitim ve öğrenim harcamalarına eğitim ve öğrenimle bağlantılı geçim harcamaları da dâhildir. Bu, her halükârda dışarıda konaklama (örneğin pansiyonda veya yurttaki kalma) halinde böyledir⁵⁰. Grüniger'e göre eğitim veya öğrenim aşamasında şartlara göre geçim harcamalarının da karşılanması, işin doğası gereğidir⁵¹. Riemer'e göre ise geçim harcamalarının eğitim ve

⁴⁴ Krş. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 10; Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 230; Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 129; Christian Brückner, *Das Personenrecht des ZGB* (Schulthess, 2000), 433.

⁴⁵ Krş. Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 230; Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 129.

⁴⁶ Krş. Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 231.

⁴⁷ Krş. Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 231. Vakfeden, vakıf senedine eğitim ve öğrenim edimlerinden yararlanacak aile bireyinin mali durumuyla ilgili şartlar koyabilir (Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 231).

⁴⁸ Burada ihtiyaç hali, hayatın somut evresinde görülmeli, başka bir muhtaçlık aranmamalıdır (Jakob, "Ein Stiftungsbegriff," 331).

⁴⁹ Krş. Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 230.

⁵⁰ Krş. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 10; Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 129- 30; Brückner, *Das Personenrecht*, 433; ayrıca bkz. Jakob, "Ein Stiftungsbegriff," 331.

⁵¹ Krş. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 10.

öğrenim harcamalarıyla birlikte finansmanı, uygun miktarda olmak üzere ve sınırlı bir süre için kabul edilebilir⁵².

2. Aile Bireylerinin Donanımı

Aile bireylerinin donanımı, geleneksel görüşe göre evlenebilecek durumda olan veya evlenmek üzere olan kız çocuklarına çeyiz de dâhil yapılan kazandırmalar olarak anlaşılır⁵³. Ancak bugün evlenebilecek durumda olan erkek çocuklarına yapılan kazandırmalar da aile bireylerinin donanımı kapsamındadır⁵⁴. Öğretide buraya Art. 626 Abs. 2 ZGB (TMK m. 669/II) hükmündeki donanım (kuruluş sermayesi) kavramına ilişkin Federal Mahkeme uygulamasına atıfta bulunularak özellikle evlenme sırasında veya serbest meslek sahibi olma durumunda kişinin varlığını kurmaya, geliştirmeye ve güvence altına almaya yarayan her şey dâhil edilmektedir⁵⁵. Aynı şekilde işin kız veya erkek çocukları tarafından devralınmasının finanse edilmesi de bu kapsamdadır⁵⁶. Aile bireylerinin donanımı bağlamında aile vakfından yararlananlara yapılan kazandırmalar, esas itibarıyla belirli bir büyüklük ve değerdeki kazandırmalar olarak anlaşılır ve bu kazandırmalar, kişinin varlığını kurması, geliştirmesi ve güvence altına alması bakımından maddi bir temel oluşturur^{57 58}. Nitekim örneğin aile evinden ayrılıp kendi evini kurmak için paraya ihtiyaç duyan aile bireyine nakdi yardım sağlanması, bu niteliktedir⁵⁹. Aynı şekilde evlenen aile bireyine ailevi varlığını kurmak, örneğin bir mülk edinmek için büyük miktarda kazandırmada bulunulması veya mesleki kariyerinin başında veya daha sonraki bir zamanda serbest meslek sahibi

⁵² Krş. Rieme, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 231.

⁵³ Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 11; Rieme, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 232; Arter, “Die schweizerische Familienstiftung,” 131.

⁵⁴ Rieme, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 232. Rieme’e göre bu kazandırmalar, geçer miktarda bir çeyizin sınırları içinde kalmalıdır.

⁵⁵ Krş. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 11; Arter, “Die schweizerische Familienstiftung,” 131, 133- 34; Brückner, *Das Personenrecht*, 433- 34.

⁵⁶ Rieme, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 232.

⁵⁷ Arter, “Die schweizerische Familienstiftung,” 133- 34.

⁵⁸ Jakob’a göre donanım, genellikle altsoya kendi varlığını kurma, geliştirme veya güvence altına alma konusunda süregelen aile sorumluluğuna dayanan gönüllü bir kazandırmadır ve dolayısıyla bağımsızlığa doğru atılan adım için bir başlangıç yardımıdır. Bu aile hukukuna ilişkin *causa sui generis* doğrulanırsa, şekil ve miktar bakımından ayrıntılı olarak esnek bir şekilde hareket etmek mümkün olmalıdır (Jakob, “Ein Stiftungsbegriff,” 331).

⁵⁹ Krş. Arter, “Die schweizerische Familienstiftung,” 134.

olmak isteyen aile bireyine başlangıç sermayesi verilmesi de böyledir^{60 61}. Donanım harcamaları, yaşlılıkta da yapılabilir, örneğin aile vakfından yararlananlar için huzurevi inşa etmek üzere arazi edinilmesi mümkündür⁶².

Aile bireylerinin donanımı kapsamında, yukarıda da belirtildiği gibi, kişinin varlığını güvence altına alan ve alışılmış hayat tarzının devamını sağlayan, keza kişinin varlığını tehlikeye düşüren veya mevcut hayat tarzını imkânsız kılan ekonomik kayıpları telafi eden edimler de söz konusu olur⁶³.

Donanım harcamalarının karşılanması için ilgili aile bireyinin yoksul olması aranmaz veya mali durumu göz önünde tutulmaz⁶⁴. Aile bireyine sağlanan edimle amaç arasında bir bağlantı olması yeterlidir⁶⁵. Burada aile bireyinin içinde bulunduğu durumun gerektirdiği özel ihtiyaçlar söz konusudur.

3. Aile Bireylerinin Desteklenmesi

Aile bireylerinin desteklenmesi amacıyla sağlanan edimler, eğitim ve öğrenim ve donanım harcamalarının aksine, maddi yönden sıkıntılı bir durumu ortadan kaldırmaya yönelik edimlerdir⁶⁶. Riemer'e göre buradaki ihtiyaç hali, sadece objektif nitelikte olamaz⁶⁷. Bu bakımdan, örneğin belirli bir yaştan sonra veya emekliliğe ayrıldıktan sonra başka bir şart aranmaksızın sağlanan edimler, bu çerçevede kabul edilemez. Burada ilgili aile bireyinin yaşı veya emekliliği sebebiyle mali açıdan darlığa düşmesi aranır⁶⁸. Buna

⁶⁰ Krş. Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 134. Burada aile vakfından yararlanan aile bireylerine gelir getirici serbest bir faaliyete başlamak veya bir teşebbüs kurmak için faizsiz veya uygun faizle ödünç verilmesi de söz konusu olabilir (Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 134).

⁶¹ Arter'e göre aile bireylerinin donanımı kapsamında aile vakfından yararlananlara doğrudan nakdi yardım sağlanmasının yanı sıra başka imkânlar da sunulabilir. Bu yönde örneğin vakıf, aile bireylerine vakfın bir taşınmazında kira bedeli almadan oturma imkânı tanıyabilir veya vakfın bir taşınmazının mülkiyeti aile bireylerine devredilebilir ya da bir aile bireyinin kira giderleri vakfın araçlarıyla karşılanabilir (Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 134).

⁶² Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 134.

⁶³ Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 134- 35.

⁶⁴ Krş. Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 232.

⁶⁵ Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 135.

⁶⁶ Krş. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 11.

⁶⁷ Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 233.

⁶⁸ Bununla birlikte aile bireylerinin hastalığı veya engelliliği halinde, bu sebeple ortaya çıkan harcamaların sözü edilen aile bireylerinin mali durumundan bağımsız olarak

karşılık Grüninger'e göre bir personele (çalıştırılanlara ve işçilere) yardım vakfı çerçevesinde tereddütsüz izin verilen ve sosyal politika açısından arzu edilen amaçlara, destek edimleri başlığı altında, bir aile vakfı için de izin verilmesi gerekir. Nitekim bir aile vakfı için mümkün olan birkaç amacın sınırlayıcı bir şekilde yorumlanmasını gerektirecek ciddi bir sebep de yoktur⁶⁹.

Bir ihtiyaç hali varsa aile bireyinin genel geçimini sağlamaya yönelik edimler de caizdir⁷⁰. Benzer şekilde, örneğin bir vakıf senedinde darlığa düşen aile bireylerinin esasen aile vakfının yatırımı olarak kullanılan bir evde ücretsiz barındırılması öngörülebilir⁷¹. Aile bireylerinin desteklenmesi bağlamında hasta, engelli, işsiz, kimsesiz veya ekonomik açıdan zor durumdaki aile bireylerine ek mali ve diğer edimlerin sağlanması mümkündür⁷².

Jakob'a göre acil bir mali ihtiyaç hali öngörülebiliyorsa, destek edimlerinin sağlanması için ihtiyaç halinin veya hatta acil durumun fiilen gerçekleşmesini beklemeye gerek yoktur⁷³. Bu özellikle böyle bir durumun sonradan ortadan kaldırılmasının önceden önlenmesine göre vakfın malvarlığından daha fazla harcama gerektirmesi ihtimalinde geçerlidir. Jakob'a göre Art. 335 ZGB/ TMK m. 372 hükmü, böyle bir hareket alanı sağlamaktadır⁷⁴.

Aile bireyi, mali açıdan darlığa kendi kusuru ile düşmüş olsa da aile vakfının destek edimlerinden yararlanabilir. Kanun, mali açıdan darlığa düşmede aile bireyinin kusurunun bulunmaması şartını aramamıştır⁷⁵.

karşılanacağını öngören bir vakıf (senedi) hükmü de geçerlidir (Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 233).

⁶⁹ Grüninger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 11; bu hususta ayrıca bkz. Jakob, "Ein Stiftungsbegriff," 331.

⁷⁰ Krş. Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 136; Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 233.

⁷¹ Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 136; Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 233.

⁷² Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 136.

⁷³ Jakob, "Ein Stiftungsbegriff," 332. Ayrıca bkz. Öztan, *Aile Hukuku*, 1238.

⁷⁴ Jakob, "Ein Stiftungsbegriff," 332. Jakob'a göre vakfın amacının gerçekleştirilebileceği haller somut olarak öngörülebiliyorsa, olası ihtiyacı kapsayan götürü bir kazandırmada bulunulabilir. Bu tür götürü miktarlar, vakfın idari maliyetini azaltır ve vakfın malvarlığının etkin kullanımını teşvik eder (krş. Jakob, "Ein Stiftungsbegriff," 332).

⁷⁵ Ancak vakfın kurucusu, böyle bir şartı vakıf senedinde öngörebilir (Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 233).

4. Benzer Amaçlar

TMK m. 372/I hükmü anlamında benzer amaçlar, yasal olarak belirtilen aile bireylerinin eğitimi ve öğrenimi, donanımı ve desteklenmesi amaçlarıyla makul bir benzerlik gösteren amaçları içerir⁷⁶. Bu amaçlar da ideal nitelikte olmalıdır⁷⁷. Riemer'e göre yasal olarak belirtilen amaçlarla benzer amaçlar arasında ayırım yapılması, pek mantıklı değildir. Nitekim örneğin erişkinlik döneminde yeniden mesleki eğitim alma, pekâlâ benzer amaçlar kapsamında değerlendirilebilir⁷⁸. Öğretide benzer amaçlar bakımından aile vakfının kurucusunun belirli bir hareket serbestliği olduğu ifade edilmektedir⁷⁹. Bununla birlikte burada da hayatın belirli durumlarında, bu durumun gerekli veya istenir kıldığı mali yardımları sağlayan amaçlar söz konusudur⁸⁰. Yani burada da aile vakfından yararlananların hayatın belirli bir durumuyla bağlantılı özel bir ihtiyaç hali aranır. Bu da benzer amaçlar olgusunun içerdiği bireysel düzenleme alanını gözle görülür şekilde sınırlar⁸¹.

Benzer amaçlar kapsamında, örneğin bir aile mezarlığının bakımı veya ölmüş aile bireyleri için anma töreni düzenlenmesi caizdir⁸². Buna karşılık örneğin vakfın kurucusu (veya üstsoydan ünlü bir kişi) için bir anıt oluşturulması ve bu anıtın korunması, aynı şekilde bir aile tarihçesinin oluşturulması, aile arşivinin veya aile kütüphanesinin ya da aile yadigârlarının korunması, aile vakfının tek veya asıl amacı olmayıp, sadece tali önem taşıyorsa, zararsız tali veya kısmi amaçlar olarak benzer amaçlar çerçevesinde kabul edilmektedir⁸³. Riemer'e göre sözü edilen amaçların gerçekleştirilmesi, aile bireylerine herhangi bir şart aranmaksızın yarar sağlar. Ancak burada sağlanan yarar, ekonomik açıdan önemli değildir. Keza korunan varlıkların da

⁷⁶ BGE 73 II 81 (86); Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 12; Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 234; Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 136.

⁷⁷ Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 234.

⁷⁸ Krş. Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 234.

⁷⁹ Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 6; Heinz Hausheer ve Regina E. Aepli-Müller, *Das Personenrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches*, 2. Auflage (Stämpfli Verlag AG, 2008), 363; krş. Brückner, *Das Personenrecht*, 433. Türk hukukunda bkz. Öztan, *Aile Hukuku*, 1239.

⁸⁰ BGE 93 II 439 (449); 108 II 393 (394); Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 6.

⁸¹ Jakob, "Ein Stiftungsbegriff," 330. Türk hukukunda bkz. Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 427.

⁸² Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 12; Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 235; Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 137.

⁸³ Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 12; krş. Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 235; ayrıca bkz. Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 137.

önemli bir ekonomik değerinin olmaması gerekir. Yine de sözü edilen amaçlar, izin verilen yasal amaçlara göre tali amaç niteliğinde olduğu takdirde tolere edilir⁸⁴. Diğer taraftan, benzer amaçlar kapsamında Grüninger'e göre aile duygusunu, aile ruhunu ve birliğini geliştirmek için yapılan aile toplantılarının finansmanı, bu toplantılar vakıf organizasyonunun bir parçası olmasa bile (örneğin vakıftan yararlananların toplantıları gibi), esas itibarıyla sakıncalı değildir. Her halükârda bu tür etkinlikler, sadece tali öneme sahipse veya aile ilişkilerini düzenlemek ya da aile değerlerini ve geleneklerini oluşturmakla ilgiliyse sorun yoktur⁸⁵.

C. Aile Vakfında İzin Verilmeyen Amaçlar

İsviçre Federal Mahkemesine göre özellikle bir ailenin veya onun bireylerinden bazılarının genel geçim harcamalarının herhangi bir şart aranmaksızın karşılanması amacını güden aile vakıfları, diğer bir ifadeyle salt geçim veya yararlandırma amaçlı aile vakıfları caiz değildir⁸⁶. Bu sebeple aile vakıflarının aile bireylerine özel şartlar olmaksızın yardım sağlamasına izin

⁸⁴ Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 235.

⁸⁵ Grüninger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 12; krş. Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 235; Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 137. Güneri'ye göre aile için gösteriler, geziler düzenlenmesi gibi amaçlarla da aile vakfı kurulabilir (Güneri, *Türk Medeni Kanunu Açısından Vakıfta Amaç Kavramı*, 144); konuyla ilgili olarak ayrıca bkz. Ballar, *Yeni Vakıflar*, 597. Ömer Aykul'a göre aile bireylerinin yılın belli zamanlarında toplanıp eğlenmesi, seyahat etmesi aile vakıflarının amaçları içindedir. Bu konuda bkz. Ömer Aykul, *Yeni Vakıflar Hukuku*, 7. Bası (Seçkin Yayınları, 2025), 260.

⁸⁶ Aslında Art. 335 ZGB/ TMK m. 372 hükmünün yürürlüğe girmesinden sonraki zaman içinde uzunca bir süre aile vakfının izin verilen amaçları geniş yorumlanmıştır. Ancak Federal Mahkemenin 1945 tarihli bir kararıyla bu konuda paradigma değişikliği gerçekleşmiş, geçim amaçlı aile vakıfları caiz görülmemiştir (BGE 71 I 265). Kanton mahkemeleri, denetim makamları ve ilgili merciler, bu uygulamayı takip etmiştir. Federal Mahkeme de aile vakfının amacını sınırlayan bu katı görüşünü, çeşitli tarihlerde verdiği kararlarla defalarca teyit etmiştir (BGE 73 II 81; 75 II 81; 93 II 439; 108 II 393; BGer 2A.457/2001, 04.03.2002= Pra 91 [2002] Nr. 206). Bu konuda bkz. Grüninger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 8; Jakob, "Ein Stiftungsbegriff," 329; Max Gutzwiller, "Die Zulässigkeit der schweizerischen Unterhaltsstiftung," *Aktuelle Juristische Praxis* (2010): 1563. Türk hukukunda bu yönde bkz. Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 427; İkizler ve Kurban, *Vakıflar Hukuku*, 198; M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay- Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 22. Bası (Filiz Yayınları, 2024), 424; Bilge Öztan, *Tüzel Kişiler* (Turhan Yayınları, 1994), 112; Hüseyin Hatemi ve Rona Serozan, *Aile Hukuku* (Filiz Yayınları, 1993), 340; Kemal Oğuzman ve Mustafa Dural, *Aile Hukuku* (Filiz Yayınları, 1994), 410; Güneri, *Türk Medeni Kanunu Açısından Vakıfta Amaç Kavramı*, 121; ayrıca bkz. Ballar, *Yeni Vakıflar*, 596.

verilmemektedir. Aynı şekilde aile vakıfları, özel bir ihtiyaç hali bulunmaksızın, sadece hayat standartlarını genel olarak iyileştirmek için vakfın malvarlığını veya elde edilen gelirlerini, aile bireylerinin yararlanmasına sunamaz⁸⁷.

Federal Mahkemenin içtihatlarına göre bir taşınmazın ailenin tatil yapması için⁸⁸ veya aile tarafından (konuk ağırlama vb.) temsili maksatlara uygun bir konaklama yeri olarak⁸⁹ kullanılmak üzere edinilmesini veya korunmasını amaçlayan vakıflar da geçim vakıfları kategorisine dâhil olup, caiz görülemez⁹⁰. Burada özellikle bir taşınmazın ailenin tatil yapması için edinilmesini veya korunmasını amaçlayan aile vakfıyla ilgili içtihat, öğretide eleştirilmiştir. Bu yönde bugünkü sosyal güvenlik standartları çerçevesinde, örneğin aşırı çalışmaya bağlı depresyon sonrasındaki kür amaçlı

⁸⁷ BGE 93 II 439 (449); 108 II 393 (394); krş. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 9; Arter, “Die schweizerische Familienstiftung,” 138; Jakob, “Ein Stiftungsbegriff,” 330; Opel, “Familienstiftung,” 3. Türk hukukunda krş. Akunal, *Tüzel Kişiler*, 126.

⁸⁸ BGE 108 II 393 (397). Federal Mahkemeye göre bir ailenin bireylerine olabildiğince eşit bir şekilde kullanmak üzere güzel bir çevrede bir tatil evi sağlamak, aile vakfının Art. 335 Abs. 1 ZGB/ TMK m. 372/ I hükmünde izin verilen amaçlarından birinin kapsamına girmemektedir. Bir kır evinde tatil geçirmek, hayatın belirli bir durumuyla bağlantılı bir yardım edimi olarak görülemez. Günümüzde tatiller, herkes için normal yaşamın bir parçasıdır. Bir aile vakfının güzel bir bölgede tatil için bir kır evini kullanıma sunması, ailenin yaşam standardının iyileştirilmesine genel bir katkı sağlaması anlamına gelir. Dolayısıyla burada Art. 335 Abs. 1 ZGB/ TMK m. 372/I hükmü anlamında aile vakfının ediminin bağlı olması gereken özel bir şarttan söz edilemez.

⁸⁹ BGE 93 II 439 (451). Anılan karara konu olayda ormanlık bir tepede bulunan bir kale (şato), bir aile tarafından satın alınarak büyük masraflarla restore edilmiş ve ailenin kalıcı bir mülkü olarak korunmak üzere bir aile vakfına özgülenmiştir. Federal Mahkemeye göre vakıf senedinde açıkça belirtilmese de kurucuların muhtemelen kastettiği gibi, ailenin edindiği kalenin özellikle temsili maksatlarla aile bireylerinin ikamet yeri olarak kullanımına açık tutulması, Art. 335 Abs.1 ZGB/ TMK m. 372/I hükmüne göre izin verilen bir amaç değildir. Burada özellikle anılan hüküm anlamında donanın harcamalarının karşılanması veya benzer bir amaç söz konusu değildir. Bilakis kale, hayatın belirli bir durumuyla bağlantılı, herhangi bir özel şart olmaksızın sadece aile bireylerinin ve konuklarının bir süre güzel bir yerde, kelimenin gerçek anlamıyla feodal bir meskende konaklamalarını sağlamak ve bu suretle aile bireylerine kale sahibi konumundakilerin itibarını kazandırmak için aile bireylerinin tasarrufunda olmalıdır. Yüksek Mahkemeye göre vakfın kurucuları, kalenin aile tarafından kullanılmasını sağlamayı istedikleri kadarıyla bir aile fideikomisinin amaçlarına benzer amaçlar gütmüşlerdir. Nitekim vakıf senedinin ilgili paragrafı, aile bireylerinin vakıftan yararlanmasını, farklı kuşakların birbiri ardına söz sahibi olacağı şekilde düzenlemiştir.

⁹⁰ Bu hususta bkz. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 9; Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 235; Arter, “Die schweizerische Familienstiftung,” 138.

konaklamalara işaret edilerek tatil evlerinin geçerli bir donanım ve destekleme biçimi olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir⁹¹. Jakob'a göre bir aile taşınmazının edinilmesini veya korunmasını genel olarak reddeden görüş, fazla sınırlayıcıdır. Bu yönde tamamen temsili maksatlara uygun taşınmazlar için haklı kabul edilebilir görünen husus, dinlenme (tatil) amaçlı taşınmazlar için sorgulanmalıdır. Her halükârda genel bir sınıflandırmaya karşı çıkılmalı ve münferit durum (örneğin taşınmazın türü, özgülenme amacı) dikkate alınmalıdır⁹².

Öğretide bazı yazarlara göre asıl amacı örneğin değerli aile mücevherlerinin veya her türlü aile koleksiyonlarının sadece aile bireylerinin yararına korunması olan bir aile vakfı da yasal olarak izin verilen çerçeveyi aşar⁹³. Zira burada malvarlığı değerlerinin sadece korunması bile, bu malvarlığı değerlerinden herhangi bir şart aranmaksızın yararlanmayı mümkün kılmaktadır⁹⁴.

Bir aile vakfının kurulması sırasında aile vakfından yararlanan olarak sadece tek bir aile bireyinin veya bir kuşaktan tek bir kişinin belirlenmemesine dikkat edilmelidir⁹⁵. Aksi takdirde bu durum, aile vakfının caiz görülmeyen bir geçim amaçlı vakıf olarak değerlendirilmesine yol açabilir⁹⁶. Diğer taraftan aile vakfından yararlanmanın her kuşaktan tek bir kişiyle sınırlandırılması, yasal olarak izin verilmeyen bir fideikomise işaret eder⁹⁷. Burada ifade edilmelidir ki aile vakfının anlamına ve niteliğine uygun olarak, özellikle TMK m. 372/I hükmü anlamında aile kavramıyla aile bireylerinin kolektifliği kastedilir⁹⁸.

⁹¹ Peter Breitschmid ve M. Vetsch, *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht* (Schulthess, 2007), Art. 335 N. 4; Jakob, "Ein Stiftungsbegriff," 332. Türk hukukunda Aykul'a göre aile bireyleri için bir yazlık veya dağ evi tipi bir dinlence birimi oluşturulması da aile vakıflarının amaçları içindedir (Aykul, *Yeni Vakıflar*, 260).

⁹² Jakob, "Ein Stiftungsbegriff," 332.

⁹³ Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 12; krş. Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 235; Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 137.

⁹⁴ Krş. Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 235. Jakob'a göre ailevi saik ön planda ise, mücevher veya koleksiyon şeklinde aile varlıklarının korunması da kabul edilebilir (Jakob, "Ein Stiftungsbegriff," 331- 32).

⁹⁵ Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 9; Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 138.

⁹⁶ Krş. Arter, "Die schweizerische Familienstiftung," 138.

⁹⁷ Krş. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 9.

⁹⁸ Krş. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 9; Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 174.

IV. AİLE VAKFININ AMACIYLA İLGİLİ OLARAK İSVİÇRE HUKUKUNDAKİ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İsviçre Medeni Kanunu hazırlanırken, öntasarıda aile vakfıyla birlikte aile fideikomisine de yer verilmiş, ancak kantonlara her iki hukuki kurumu da sınırlama veya yasaklama imkânı tanınmıştı⁹⁹. Yine öntasarıda aile vakfının ideal amaç dışında, ekonomik amaç da takip edebileceği öngörülmüştü. Diğer bir ifadeyle aile vakfının, ailenin ekonomik gelişimini sağlamak amacıyla kurulması mümkündü.

Öntasarıdaki düzenleme, uzmanlar komisyonu tarafından yeniden ele alınmış, aile fideikomisinin kurulması yasaklanırken, aile vakfının takip edebileceği amaçlar sınırlandırılmıştır¹⁰⁰. Buna göre aile vakfının sadece aile bireylerinin eğitimi, donanımı, desteklenmesi amacıyla ve benzer amaçlarla kurulabileceği kabul edilmiştir. Yapılan düzenleme, bu haliyle yasalaşmıştır¹⁰¹. Hazırlık çalışmaları sırasında ve yasalaşma sürecinde başka amaçlara yönelik aile vakfının kurulmasının mümkün olmadığı vurgulanmıştır¹⁰².

İçtihat, Art. 335 ZGB (TMK m. 372) hükmünü sözü ve tarihçesi dolayısıyla katı bir şekilde yorumlamıştır¹⁰³. Aslında Art. 335 ZGB hükmünün yorumlanması, yürürlüğe girdikten sonra başlangıçta herhangi bir soruna yol açmamıştır. Bu süreçte mahkemelerde ve özellikle noterliklerde aile vakfının izin verilen amaçlarına ilişkin hükümlerin çok geniş yorumlanması, yaygın bir uygulama olmuştur¹⁰⁴. Ancak Federal Mahkemenin – yukarıda da belirtildiği gibi – 1945 yılında verdiği bir karar, bu konuda paradigma değişikliğini harekete geçirmiştir¹⁰⁵. Karara konu olayda Anglo- Amerikan “trust”ı kurmak

⁹⁹ Markus Reber ve Christoph Hurni, *Materialien zum Zivilgesetzbuch, Band II, Die Erläuterungen von Eugen Huber, Text des Vorentwurfs von 1900* (Stämpfli Verlag AG, 2007), 230- 33, 260- 61; Egger, *Ausgewählte Schriften*, 45- 46; Pahud de Mortanges, “Gegenwartslösungen für ein historisches Rechtsinstitut,” 504- 05; ayrıca bkz. BGE 73 II 81 (86- 88).

¹⁰⁰ Egger, *Ausgewählte Schriften*, 45- 46; Pahud de Mortanges, “Gegenwartslösungen für ein historisches Rechtsinstitut,” 504- 05.

¹⁰¹ Pahud de Mortanges, “Gegenwartslösungen für ein historisches Rechtsinstitut,” 504- 05.

¹⁰² Egger, *Ausgewählte Schriften*, 46.

¹⁰³ Krş. Jakob, “Ein Stiftungsbegriff,” 329. Bu hususta bkz. örneğin BGE 93 II 439 (449); 108 II 393 (394); BGE 2A.457/2001, 04.03.2002= Pra 91 [2002] Nr. 206, E. 4.5.

¹⁰⁴ Jakob, “Ein Stiftungsbegriff,” 329; Opel, “Familienstiftung,” 3; Grüninger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 8; BGE 93 II 439 (448).

¹⁰⁵ BGE 71 I 265 (268); Jakob, “Ein Stiftungsbegriff,” 329.

isteyen vakıf kurucuları, bu niyetlerini İsviçre hukukuna göre bir aile vakfı kurmak suretiyle gerçekleştirmek istemişlerdir¹⁰⁶. Yüksek Mahkeme, vakfın kurucularının gerçek iradelerinin, ihtiyaç sahibi aile bireylerini desteklemenin çok ötesine geçtiğini tespit ederken, Art. 335 ZGB hükmündeki amaç sınırlamasına işaret etmiş, bu bağlamda özel bir amacı olmaksızın vakfın malvarlığından elde edilen gelirleri aile bireylerinin genel geçim harcamaları için düzenli olarak dağıtan geçim amaçlı aile vakıflarının caiz olmadığını belirtmiştir¹⁰⁷. Yüksek Mahkemeye göre Art. 335 Abs. 1 ZGB hükmü, yeni fideikomislerin kurulmasını yasaklayan ikinci fıkrası ve art arda mirasçı atanmasını yasaklayan Art. 488 Abs. 2 ZGB hükmü¹⁰⁸ ile birlikte ele alındığında, bu hususta hiçbir şüpheye yer bırakmamaktadır. İsviçre Medeni Kanunu, bu hükümleriyle aile bireylerinin kuşaklar boyu sınırsız ekonomik güvenceye sahip olmalarının önüne geçmeyi amaçlamaktadır¹⁰⁹.

Federal Mahkeme, aile vakfının amacını sınırlayan bu katı görüşünü, çeşitli tarihlerde verdiği kararlarla defalarca teyit etmiştir¹¹⁰. Daha önce de ifade edildiği gibi Federal Mahkemeye göre Art. 335 Abs. 1 hükmünde yer alan bütün amaçlar, vakıftan yararlanan aile bireylerine hayatın belirli durumlarında, bu durumdan kaynaklanan özel ihtiyaçların karşılanması için yardım sağlanması gerektiği noktasında birleşir. Aile bireylerinin bu tür özel şartlar olmaksızın vakıf mallarından veya gelirlerinden yararlanması, Kanun'a göre caiz değildir. Bu sebeple geçim amaçlı vakıflar geçersiz olup, aile bireylerine hayatın belirli bir durumuyla bağlantılı herhangi bir özel şart olmaksızın sadece daha yüksek veya daha rahat bir hayat standardı sağlamak amacıyla vakfın malvarlığından yararlanma imkânı sunan aile vakıfları, aile fideikomisi kurulması yasağına aykırıdır¹¹¹.

Öğretide Federal Mahkemenin geçim amaçlı vakıflarla ilgili olarak paradigma değişikliği getiren 29 Haziran 1945 tarihli kararından önce de geçim amaçlı vakıfların caiz olmadığını savunan yazarlar olmuştur¹¹².

¹⁰⁶ “Trust” hakkında bkz. dn. 131.

¹⁰⁷ BGE 71 I 265 (268- 69).

¹⁰⁸ TMK m. 521/II.

¹⁰⁹ BGE 71 I 265 (268- 69).

¹¹⁰ BGE 73 II 81; 75 II 81; 93 II 439; 108 II 393; BGer 2A.457/2001, 04.03.2002= Pra 91 [2002] Nr. 206.

¹¹¹ BGE 93 II 439 (449); 108 II 393 (394).

¹¹² Bu konuda özellikle bkz. Franz Gerhard, “Die Familienstiftung nach ZGB,” *Zeitschrift für Schweizerisches Recht, Neue Folge* 49 (2003): 138 vd., 145 vd.; Egger, *Zürcher Kommentar*, Art. 335 N. 14. Nitekim Federal Mahkemenin yukarıda sözü edilen 29 Haziran

Günümüz hukuk literatüründe Bern Şerhinin vakıflara ilişkin bölümünün yazarı Riemer'e göre de geçim amaçlı vakıflara yönelik yasak, Kanun'un metninden açıkça anlaşılmaktadır. Bu hukuki durum, Kanun'a ilişkin materyalle tamamen uyumludur. Dolayısıyla geçim amaçlı aile vakıflarına getirilen yasağa yönelik eleştiriler, rasyonel olarak sadece *de lege ferenda* tartışılabilir¹¹³. Riemer'e göre aile vakfındaki amaç sınırlamasının kaldırılması, aile vakfının hukuki niteliğini değiştirir, aile vakfını aile bireylerine hizmet eden bir dükkâna dönüştürür. Bu da aile vakfından yararlananların vakıf malvarlığını içeride serbestçe kullanırken dışarıda alacaklılar ve vergi makamları karşısında tüzel kişinin bağımsızlığına başvurmaları sonucunu doğurabilir. Bu yüzden, özellikle bu tür vakıfların sadece malvarlığını geçici olarak depolamak amacıyla kullanılması riski de vardır¹¹⁴.

Riemer'in görüşü bu yönde olmakla birlikte, öğretide Federal Mahkemenin aile vakfının yasal olarak izin verilen amaçlarını nihai nitelikte kabul ederek dar yorumlamak suretiyle geçim amaçlı vakıflara getirdiği yasak, son yıllarda ağırlıklı olarak eleştirilmiştir¹¹⁵.

Geçim amaçlı aile vakıflarına yönelik yasağın hukuk politikası açısından artık ikna edici bir şekilde savunulamayacağını ifade eden Opel'e göre Art. 335 ZGB hükmünün amacı, ilgili materyal, içtihat ve öğretiden hareketle ideolojik, ahlaki ve ekonomik arka planda açıklanabilirse de sözü edilen arka

1945 tarihli kararında Gerhard'a ve Egger'e atıf yapılmıştır. Konu hakkında ayrıca bkz. Gutzwiller, "Die Zulässigkeit," 1563.

¹¹³ Riemer, *Die Stiftungen*, Syst. Teil, N. 247- N. 248.

¹¹⁴ Hans Michael Riemer, "Familienstiftungen: Missbrauchsgefahr," *Neue Zürcher Zeitung*, no. 167 (2022): 18.

¹¹⁵ Jakob, "Ein Stiftungsbegriff," 324 vd., 329 vd.; Dominique Jakob, "Was darf eine Familienstiftung (noch) tun?," içinde *Familienstiftungen – neue Perspektiven, Tagungsband 2024*, ed. Thomas Sprecher ve Lukas von Orelli (EIZ Publishing, 2024), 124 vd.; Opel, "Familienstiftung," 7 vd.; Gutzwiller, "Die Zulässigkeit," 1565- 66; Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 3; Hans Rainer Künzle, "Familienstiftung – Quo vadis?," içinde *Grundfragen der juristischen Person, Festschrift für Hans Michael Riemer zum 65. Geburtstag*, ed. Peter Breitschmid, Wolfgang Portmann, Heinz Rey ve Dieter Zobl (Stämpfli Verlag AG, 2007), 189 vd., 191- 92; Michael Hamm ve Stefanie Peters, "Die schweizerische Familienstiftung – ein Auslaufmodell?," *successio* (2008): 254 vd.; Alexandra Zeiter, "Neues zur Unterhaltstiftung," *Schweizerische Juristen- Zeitung* 97, no. 20 (2001): 453 vd.; Parisima Vez, "Thesen zu einem neuen Stiftungsverständnis," *Zeitschrift des Bernischen Juristenvereins* 143 (2007): 230 vd..

plan sorgulanmalıdır¹¹⁶. Şöyle ki Art. 335 ZGB hükmü oluşturulurken tarihi açıdan ideolojik kaygılar etkili olmuştur. Nitekim Fransız Devrimi dolayısıyla fideikomis benzeri yapılar, demokratikleşmiş hukuk sistemi içinde yabancı yapılar – feodal eski rejimin kalıntıları – olarak algılanmıştır. Ancak uzun zamandır sınıf yapılarından kurtulmuş olan toplumun, demokratik değerleri korumak için, artık böyle bir hükme ihtiyacı yoktur¹¹⁷.

Ahlaki arka planda ise Art. 335 ZGB hükmü, aile bireylerini aylıklıktan koruma düşüncesine dayanmaktadır¹¹⁸. Buna göre herkes kendi geçimini sağlayabilmeli, vakıf yardımlarına güvenmemelidir. Bireyi çalışkan ve erdemli yurttaş idealine uygun şekilde davranmaya zorlamak gerekirse de Art. 335 ZGB hükmüyle istenilen eğitici etkinin hâsıl olup olmadığı kanıtlanamamıştır. Diğer taraftan, aile vakıflarına ilişkin ahlaki kaygılar, bağışlama, miras bırakma ve hatta aile dışındaki kişiler yararına bir geçim amaçlı vakıf kurma imkânını sağlayan bir hukuk sisteminde tutarsız görünmektedir. Zira tüm bu hukuki kurumların doğasında, yararlananın kendiliğinden harekete geçme yeteneğinin zarar görmesi riski vardır¹¹⁹.

Nihayet ekonomik arka planda, ondokuzuncu yüzyılın sonlarındaki ticari bakış açısı etkili olmuştur¹²⁰. Buna göre malvarlığına ilişkin uzun vadeli veya nihai tasarruflar ve bu bağlamda sermayenin üretim sürecinden çekilmesi, istenmeyen bir durum olarak görülmüştür. Bu yönde Art. 335 ZGB hükmü ile art arda mirasçı atama veya belirli mal bırakma yasağı (Art. 488 Abs. 2 ve Abs. 3 ZGB)¹²¹ arasındaki bağlantı vurgulanmıştır. Nitekim bu bağlantı, bugün de vurgulanmaktadır. Hukuk sistemi, malvarlığına ilişkin uzun vadeli tasarruflar konusunda şüphecidir. Bu noktada vakıf yoluyla malvarlığının sonsuza kadar vakfedilmesi de mümkündür. Ancak bu tehlikeyi önlemek için, vakfın varoluş süresinin sınırlandırılması da yeterli olur¹²².

Aile vakfındaki amaç sınırlamasını miras hukuku kapsamında eleştiren Breitschmid'e göre Art. 335 ZGB hükmünün ardındaki değerlendirmeler anlaşılabilirse de mirasbırakanın, saklı pay dışında aileye

¹¹⁶ Opel, "Familienstiftung," 3.

¹¹⁷ Opel, "Familienstiftung," 3.

¹¹⁸ Opel, "Familienstiftung," 3; ayrıca bkz. Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 14.

¹¹⁹ Opel, "Familienstiftung," 3- 4.

¹²⁰ Opel, "Familienstiftung," 4; Pahud de Mortanges, "Gegenwartslösungen für ein historisches Rechtsinstitut," 503- 04.

¹²¹ TMK m. 521/ II ve III.

¹²² Opel, "Familienstiftung," 4.

yabancı kişiler lehine dilediği gibi tasarrufta bulunurken, aile bireyleri lehine vakıf şeklinde tasarrufta bulunamamasının sebebini anlamak zordur¹²³. Diğer bir ifadeyle mirasbırakan, örneğin herhangi bir amaçla aileye yabancı kişiler için vakıf kurabilir. Fakat aile bireyleri yararına bir vakıf kurmak istediği takdirde, amaç seçimi konusunda sınırlandırılmıştır¹²⁴. Bu bağlamda, kişinin aile bireylerine karşı diğer tüm kişilere kıyasla yapılan bu ayrımcılık, kabul edilemezdir¹²⁵.

İsviçre hukuk öğretisinde aile vakfının amacının sınırlandırılmış olmasının ve geçim amaçlı vakıflara yönelik yasağın özellikle ekonomik etkileri üzerinde durulmuştur¹²⁶. Şöyle ki aile vakfı, esasen aile bakımından malvarlığı ve tereke ile ilgili ideal bir planlama aracıdır¹²⁷. Malvarlığı ve tereke (emlâk) planlamasında kişinin emeklilik ihtimalini ve ölümün kesinliğini hesaba katarak kişisel işlerini, bu kapsamda malvarlığının yönetimini düzenlemesi söz konusudur¹²⁸. Ancak aile vakıflarındaki katı amaç sınırlaması ve bu yönde sınırlayıcı uygulama, bu hukuki kurumun planlama aracı olarak anlamlı bir şekilde kullanılmasını engellemiştir¹²⁹. Nitekim bu durum, İsviçre’de yabancı araçlara, tercihen geçim amaçlı olarak da kurulması mümkün Lihtenştayn aile vakıflarına veya Anglo- Sakson “trust”ına yönelmeye yol açmıştır^{130 131}. Yabancı araçları tercih etmenin beraberinde

¹²³ Peter Breitschmid, “Erbrecht,” içinde *Die Rechtsentwicklung an der Schwelle zum 21. Jahrhundert, Symposium zum Schweizerischen Privatrecht*, ed. Peter Gauch ve Jörg Schmid (Schulthess Juristische Medien AG, 2001), 133- 34.

¹²⁴ Zeiter, “Neues zur Unterhaltsstiftung,” 457.

¹²⁵ Zeiter, “Neues zur Unterhaltsstiftung,” 457.

¹²⁶ Opel, “Familienstiftung,” 4; Zeiter, “Neues zur Unterhaltsstiftung,” 457.

¹²⁷ Krş. Opel, “Familienstiftung,” 7; Hamm ve Peters, “Die schweizerische Familienstiftung,” 254.

¹²⁸ Hans Rainer Künzle, “Estate planning – vom Erbrecht zur umfassenden Erbschaftsplanung,” *Schweizerische Juristen- Zeitung* 96 (2000): 485 vd..

¹²⁹ Opel, “Familienstiftung,” 7; Hamm ve Peters, “Die schweizerische Familienstiftung,” 254; Grüninger, “Familienstiftungen,” 166- 67. İsviçre’de aile vakfının uygulamada tercih edilmemesinde vergi hukukuna ilişkin kayıtlar da etkili olmuştur (Grüninger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 2, N. 3).

¹³⁰ Opel, “Familienstiftung,” 4; Zeiter, “Neues zur Unterhaltsstiftung,” 457- 58; Grüninger, “Familienstiftungen,” 167.

¹³¹ Trust, bir kimsenin belirli bir malvarlığı unsurunu bir başkasına devrettiği, ancak bu devir yapılırken söz konusu malvarlığı unsurunun belirlenen bir üçüncü kişi menfaatine elde bulundurulacağının ve vakti geldiğinde bu üçüncü kişiye devredileceğinin kabul edildiği bir hukuki yapıdır. Tanım için bkz. Gökçe Kurtulan Güner, *Trust ve Türk Hukuku Açısından Değerlendirilmesi* (On İki Levha Yayınları, 2020), 6.

getirdiği sonuç ise yurt dışına sermaye çıkışıdır ve bu da yerel ekonomi için zararlı olmuştur¹³².

Aile vakıflarındaki katı amaç sınırlaması dolayısıyla ortaya çıkan bir başka durum da ihtiyaç yokluğu sebebiyle vakfın malvarlığından veya gelirlerinden neredeyse hiçbir dağıtım yapamayan aile vakıflarıdır¹³³. Böyle bir ihtimalde malvarlığı, prensipte sürekli olarak vakıfta bloke halde kalır¹³⁴. Bu da vakfın malvarlığının ve gelirlerinin rasyonel şekilde vakfın asıl amacı için kullanılamaması demektir¹³⁵.

Öğretide yasal metinde geçim vakıflarına yönelik açık bir yasağın bulunmadığına işaret edilmektedir¹³⁶. Kanun'da açıkça yasaklanan, sadece yeni aile fideikomislerinin kurulmasıdır. Jakob'a göre her halükârda tarihi kanunkoyucunun fideikomis yasağı ile aynı zamanda ailelere yapılacak her türlü şartsız ödemeleri de tüm hukuki yollarla yasaklamak ve fideikomislerle geçim amaçlı vakıfları tek bir kurum olarak ele almak istediği açık değildir¹³⁷. Gutzwiller'e göre mahkemeler tarafından düzeltilmesi gereken tarihi bir hata söz konusudur ve geçim amaçlı vakıflara, Art. 335 Abs. 1 ZGB kapsamında izin verilmelidir¹³⁸.

Geçim amaçlı aile vakıflarına ilişkin olarak *de lege lata* Art. 335 ZGB hükmünün – anılan hükümde yer alan benzer amaçların – geniş bir şekilde yorumlanması önerilmektedir¹³⁹. Zeiter'e göre geçim amaçlı aile vakıflarının olağan vakıflara ilişkin hükümlere tâbi tutulması düşünülebilir¹⁴⁰. Bununla birlikte *de lege ferenda* yasal metnin uyarlanması yönüne gidilmelidir¹⁴¹. Ancak bu ihtimalde, malvarlığının sürekli olarak bir kişiye veya bir aileye

¹³² Opel, "Familienstiftung," 4.

¹³³ Opel, "Familienstiftung," 5; Hamm ve Peters, "Die schweizerische Familienstiftung," 251; Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 13a.

¹³⁴ Opel, "Familienstiftung," 5; Hamm ve Peters, "Die schweizerische Familienstiftung," 251.

¹³⁵ Hamm ve Peters, "Die schweizerische Familienstiftung," 251; Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 13a.

¹³⁶ Gutzwiller, "Die Zulässigkeit," 1559.

¹³⁷ Jakob, "Was darf eine Familienstiftung," 115.

¹³⁸ Gutzwiller, "Die Zulässigkeit," 1566.

¹³⁹ Künzle, "Familienstiftung," 191; ayrıca bkz. Hamm ve Peters, "Die schweizerische Familienstiftung," 255.

¹⁴⁰ Bu ihtimalde geçim amaçlı aile vakıfları, denetime tâbi olacaktır. Bu konuda bkz. Zeiter, "Neues zur Unterhaltsstiftung," 453 vd.

¹⁴¹ Hamm ve Peters, "Die schweizerische Familienstiftung," 255; Künzle, "Familienstiftung," 192; Opel, "Familienstiftung," 8- 9; Jakob, "Was darf eine Familienstiftung," 126; Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 3.

bağlanmasını önlemek üzere hukuk sisteminde mevcut benzer hukuki kurumlara (örneğin intifa hakkı) dayanarak vakfın varlığının elli- yetmiş veya yüz yıl gibi bir süreyle sınırlandırılması önerilmektedir¹⁴². Jakob’a göre geçim amaçlı vakıflara izin veren ve bu vakıfları belirli bir süreyle sınırlandıran bir düzenleme yapılması halinde, aile fideikomisi yasağını öngören Art. 335 Abs. 2 hükmüne de gerek kalmayacaktır. Anılan yazara göre yeni bir yasal düzenlemeye gidilmesi halinde aile vakıfları, Kanun’un aile hukuku kitabında değil, kişiler hukuku kitabında, vakıflara ilişkin hükümleri arasında yer almalıdır¹⁴³.

V. TÜRK HUKUKU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME

Türk hukuk öğretisinde, aile vakfının TMK m. 372/I hükmünde sayılan amaçların dışında kurulamayacağı görüşü hâkimdir¹⁴⁴. Aynı şekilde herhangi bir şart aranmaksızın aile bireylerine irat bağlanması suretiyle ekonomik menfaatler sağlamak amacıyla aile vakfı kurulamayacağı da genel kabul görmüştür¹⁴⁵. Dolayısıyla geçim amaçlı aile vakıflarının kurulması uygun görülmemektedir. Nitekim Yargıtay da bir kararında, aile vakfıyla aile bireylerine gelir sağlanmasının söz konusu olamayacağını belirtmiştir¹⁴⁶.

Öğretide TMK m. 372/II hükmünde öngörülen aile vakfı yoluyla bir malın veya hakkın başkalarına geçmemek üzere aynı soydan gelenlere kuşaktan kuşağa kalacak şekilde özgülenmesi yasağı da kapsamlı bir tartışma olmaksızın kabul edilmiştir¹⁴⁷. Öztan’a göre aile vakfı, böyle bir amaca hizmet edecek şekilde kurulabilseydi, Türk Medeni Kanunu’nun miras hukuku

¹⁴² Künzle, “Familienstiftung,” 186, 192.

¹⁴³ Jakob, “Was darf eine Familienstiftung,” 127.

¹⁴⁴ Bkz. bu yönde Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 427; Öztan, *Aile Hukuku*, 1238; Akıntürk, *Aile Hukuku*, 456; Yılmaz, *Aile Hukuku*, 581; Erdem ve Makaracı- Başak, *Aile Hukuku*, 487- 88; Oğuzman, Seliçi ve Oktay- Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 424; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 358; Akunal, *Tüzel Kişiler*, 126.

¹⁴⁵ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 427; İkizler ve Kurban, *Vakıflar Hukuku*, 198; Oğuzman, Seliçi ve Oktay- Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 424; Öztan, *Tüzel Kişiler*, 112; Hatemi ve Serozan, *Aile Hukuku*, 340; Oğuzman ve Dural, *Aile Hukuku*, 410; Güneri, *Türk Medeni Kanunu Açısından Vakıfta Amaç Kavramı*, 121; ayrıca bkz. Ballar, *Yeni Vakıflar*, 596.

¹⁴⁶ Y. 6. HD, E.4579, K.4630, 05.11.1971, (Ballar, *Yeni Vakıflar*, 599- 600).

¹⁴⁷ Bkz. bu yönde Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 428; Öztan, *Aile Hukuku*, 1240; Akıntürk, *Aile Hukuku*, 456- 57; Yılmaz, *Aile Hukuku*, 582; Erdem ve Makaracı- Başak, *Aile Hukuku*, 488; Oğuzman, Seliçi ve Oktay- Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 424; eleştirel bir yaklaşım için bkz. Şakir Berki, “Vakıfların Devlete ve Devletin Vakıflara Hizmeti,” *Vakıflar Dergisi*, no. 7 (1968): 47.

hakkındaki kurallarına aykırı davranılmış, ayrıcalıklı kişiler topluluğu yaratılmış, veraset vergisinin etkisi önlenerek tedavülden alıkonan bu mallara ekonomik ve toplumsal hayatta zararlı bir nitelik kazandırılmış olurdu¹⁴⁸. Keza Yargıtay, vasiyetname yoluyla kurulmak istenen bir aile vakfında taşınmazların ve hisse senetlerinin hiçbir şekilde satılmayacağı şartını aile fideikomisi yasağına aykırı bularak, sözü edilen şartın iptal edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır¹⁴⁹.

Yukarıdaki açıklamalarla birlikte, aile vakfının amacı ile ilgili olarak, özellikle geçim amaçlı aile vakıflarının kurulabilmesi yönünde İsviçre hukukunda gözlemlenen tartışmanın, Türk hukuku bakımından esas itibarıyla söz konusu olmadığı söylenebilir. Bununla birlikte, Ballar'a göre aile vakıflarının kişilik ve niteliklerinde yeni bir anlayışa gerek vardır¹⁵⁰. Yine Ballar'a göre yapılacak araştırma ve incelemelerde, aile bireylerinin zorunlu ihtiyaçlarının karşılanması yanında ayrıca istekleri doğrultusunda harcaabilecekleri bir gelire sahip olmalarının doğalarına uygun düşeceği sonucu elde edilecektir¹⁵¹. Diğer taraftan, Türk hukuk öğretisinde eski hukuktan gelen evlada yapılan vakıf olarak da adlandırılan zürri vakıfların tekrar medeni hukuk kuralları çerçevesinde canlandırılması yönünde bir görüş mevcuttur¹⁵². Evlada yapılan vakıfta, altsoyun vakfın özellikle gelirinden yararlandırılması söz konusudur¹⁵³. Bu yönüyle evlada yapılan vakfın, geçim amaçlı aile vakfına benzediği söylenebilir. Ancak evlada yapılan vakıfta,

¹⁴⁸ Öztan, *Aile Hukuku*, 1240.

¹⁴⁹ Y. 2. HD, E.2000/2641, K.2000/3627, 27.03.2000, (Legalbank Elektronik Hukuk Bankası, <https://legalbank.net>. Erişim tarihi: 28.10.2024). Ayrıca bkz. Y. 18. HD, E.2006/8647, K.2006/10411, 11.12.2006, (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr>. Erişim tarihi: 04.03.2025).

¹⁵⁰ Ballar, *Yeni Vakıflar*, 1171.

¹⁵¹ Ballar, *Yeni Vakıflar*, 1171.

¹⁵² Şebnem Akipek ve Hüseyin Altaş, "Vakıflarda Evladiye Davaları," *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 47, no. 1- 4 (1998): 147, https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000000647. Bu konuda ayrıca bkz. Ballar, *Yeni Vakıflar*, 1171.

¹⁵³ Evlada yapılan (zürrî) vakıf konusunda bkz. Akipek ve Altaş, "Evladiye Davaları," 147 vd.; Ömer Çınar, "Mazbut ve Mülhak Vakıflarda Galle (Gelir) Üzerinde Vakıf Evlatlarının ve Diğer İlgililerin Hak Sahipliği ve İntifa Hakkı Hayrından Fazla Olan Mülhak Vakıfların Aile Vakfına Dönüştürülmesi," *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan 22, no. 3 (2016): 831; Ballar, *Yeni Vakıflar*, 1166- 1167; Cengiz Sarı, *Vakıf Hukuku (Kuruluşu, İşleyişi ve Sona Ermesi)* (Seçkin Yayınları, 2023), 70- 71; Mustafa Yılmaz, *Eski Vakıfların ve Taşınmazlarının Günümüzdeki Hukuki Rejimi* (Bilge Yayınları, 2013), 106- 07.

altsoy dışında kamunun da (genellikle yoksulların) vakfın gelirinden yararlandırıldığı görülmektedir¹⁵⁴.

Kanımızca mesele, TMK m. 372 hükmü çerçevesinde ele alınırsa şu hususlar ifade edilebilir: Bize göre de aile vakfında amaç seçme özgürlüğü yoktur. TMK m. 372/I hükmünde sayılan amaçlar, nihai olarak belirlenmiştir¹⁵⁵. Anılan maddede yer alan “benzer amaçlar” kavramını, yine maddede açıkça sayılan diğer amaçlar bağlamında değerlendirmek gerekir¹⁵⁶. Şöyle ki Federal Mahkemenin kararlarında belirttiği gibi aile vakfı yoluyla aile vakfından yararlanan aile bireylerine, hayatın belirli durumlarında (örneğin gençlik çağında, kendi evini veya kendi varlığını kurarken, zorluğa düştüğünde), bu durumdan kaynaklanan özel ihtiyaçlarını karşılamak için yardım edilmesi gerekir¹⁵⁷. Aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri için anlaşılır olan özel bir ihtiyaç hali, benzer amaçlar bakımından da aranır. Buna göre benzer amaçlar, vakıftan yararlananlara hayatın belirli durumlarında mevcut şartlar altında gerekli veya istenir görülen mali yardımı sağlayan amaçları içerir¹⁵⁸. Bu bakımdan benzer amaçlar kavramı, geniş yorumlansa da aile bireylerinin genel geçim harcamalarının herhangi bir şart aranmaksızın karşılanması amacını içermez¹⁵⁹. Dolayısıyla salt geçim veya yararlandırma amaçlı aile vakıfları kurulamaz. Bize göre geçim amaçlı aile vakfının kurulabilmesi, ancak buna imkân tanıyan bir yasa değişikliği ile mümkün olur.

Böyle bir yasa değişikliğine ihtiyaç olup olmadığı değerlendirilirken, öğretide özellikle miras hukuku kapsamında getirilen eleştiriye değinmek gerekir¹⁶⁰. Buna göre mirasbırakan, saklı pay dışında aileye yabancı kişiler lehine dilediği gibi tasarrufta bulunabilir. Diğer bir ifadeyle mirasbırakan, herhangi bir amaçla aileye yabancı kişiler için vakıf kurabilir. Fakat aile

¹⁵⁴ Ballar, *Yeni Vakıflar*, 1166- 67; Sarı, *Vakıf Hukuku*, 71; Yılmaz, *Eski Vakıfların*, 107. Ayrıca bkz. Ahmet İşeri, “Vakıflar (Madeni Kanun’dan Önceki ve Sonraki Vakıf Nev’ileri ve Hukuki Mahiyetleri,” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 21, no. 1 (1964): 207, https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001391.

¹⁵⁵ BGE 93 II 439 (448); 108 II 393 (394).

¹⁵⁶ Krş. Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 427; Yılmaz, *Aile Hukuku*, 581.

¹⁵⁷ BGE 93 II 439 (449); 108 II 393 (394); Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 6; Arter, “Die schweizerische Familienstiftung,” 129.

¹⁵⁸ BGE 93 II 439 (449); 108 II 393 (394); Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 6; Arter, “Die schweizerische Familienstiftung,” 129.

¹⁵⁹ Aynı yönde Güneri, *Türk Medeni Kanunu Açısından Vakıfta Amaç Kavramı*, 121.

¹⁶⁰ Breitschmid, “Erbrecht,” 133- 34. Ayrıca bkz. Berki, “Vakıfların Devlete ve Devletin Vakıflara Hizmeti,” 47.

bireyleri yararına bir vakıf kurmak istediği takdirde, amaç seçimi konusunda sınırlandırılmıştır¹⁶¹. Bu noktada, kişinin aile bireylerine karşı, diğer tüm kişilere kıyasla takınılan bu ayrımcı tutum, öğretide haklı bir şekilde ifade edildiği gibi kabul edilemez¹⁶².

Konu bağlamında aile vakfının malvarlığı ve tereke ile ilgili bir planlama aracı olarak gerçekleştirebileceği işlev de dikkate alınmalıdır. Daha önce de ifade edildiği gibi malvarlığı ve tereke planlamasında kişinin emeklilik ihtimalini ve ölümün kesinliğini hesaba katarak kişisel işlerini, bu kapsamda malvarlığının yönetimini düzenlemesi söz konusudur¹⁶³. Bu yönde aile vakfının planlama aracı olarak anlamlı bir şekilde kullanılabilmesi, bize göre ailenin ekonomik geleceği bakımından önemlidir ve bu yüzden amaç seçmede belirli bir özgürlüğün, bir hareket alanının tanınması gerekir¹⁶⁴.

Yukarıda ifade edilenlerin dışında değinmek gerekir ki geçim amaçlı vakıflar kapsamında bir aile taşınmazının edinilmesini veya korunmasını genel olarak reddeden görüş de – öğretide de haklı bir şekilde belirtildiği gibi – fazla sınırlayıcıdır¹⁶⁵. Bize göre ailevi saikle, özellikle aile değerlerini korumak ve yaşatmak amacıyla aile vakfı, münferit halde bir aile taşınmazı edinebilmeli veya koruyabilmelidir. Örneğin aile için tarihi bir anlam ifade eden ve aile hatıralarını taşıyan bir ev, aile vakfı yoluyla korunabilir¹⁶⁶. Böyle bir durumda aile fideikomisi yasağı ve miras hukukunun intikal kuralları, özellikle TMK m. 521 hükmü, buna engel olmamalıdır. Bu noktada, Türk hukukunda aile vakıflarının denetime tâbi olduğu hususu da göz önünde bulundurulmalıdır.

Bize göre aile vakfının geçim amaçlı olarak da kurulabilmesi yönünde bir yasa değişikliği, yukarıda açıklanan gerekçelerle faydalı olur. Ancak belirtilmelidir ki böyle bir yasa değişikliği, öğreti ve uygulamada çok yönlü ve kapsamlı bir tartışma ve hazırlık sürecini gerektirir.

¹⁶¹ Zeiter, “Neues zur Unterhaltsstiftung,” 457.

¹⁶² Zeiter, “Neues zur Unterhaltsstiftung,” 457.

¹⁶³ Künzle, “Estate planning,” 485 vd.

¹⁶⁴ Opel, “Familienstiftung,” 7; Hamm ve Peters, “Die schweizerische Familienstiftung,” 254; Grüniger, “Familienstiftungen,” 166- 67.

¹⁶⁵ Jakob, “Ein Stiftungsbegriff,” 332.

¹⁶⁶ Daha önce de değinildiği gibi Aykul’a göre aile bireyleri için bir yazlık veya dağ evi tipi bir dinlenme birimi oluşturulması aile vakıflarının amaçları içindedir (Aykul, *Yeni Vakıflar*, 260).

VI. SONUÇ

Aile vakfı, malvarlığını bir ailenin ihtiyaçlarına özgüleyen özel bir vakıf şekli olarak, ancak Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen amaçlar için kurulabilir. Buna göre aile vakfı, aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri ve bunlara benzer amaçların gerektirdiği harcamaların karşılanması için kurulabilir (TMK m. 372/I). Türk Medeni Kanunu'nda aile vakfının amaçları nihai olarak belirlenmiş olup, aile vakfında amaç seçme özgürlüğü yoktur.

Aile vakfındaki katı amaç sınırlaması, malvarlığı ve tereke ile ilgili önemli bir planlama aracı olarak aile vakfının anlamlı bir şekilde kullanılmasını engellemiştir¹⁶⁷. Bu durum, özellikle İsviçre'de aile vakfını uygulamada genellikle kaçınılan bir kuruma dönüştürmüştür¹⁶⁸. Aslında Türk hukuk uygulamasında da aile vakıfları, az rastlanan bir kurum olarak ortaya çıkmaktadır¹⁶⁹. Öğretide de ifade edildiği gibi aile vakıfları konusunda yeni bir anlayışa ihtiyaç vardır¹⁷⁰. Belirtmek gerekir ki aile vakıfları, malvarlığı ve tereke ile ilgili bir planlama aracı olmanın ötesinde, aile bireylerini bir arada tutan ve topluma entegre eden sosyal bir birlik olarak toplumsal yapıya ve toplumsal hafızaya katkı sağlayan bir işleve sahiptir¹⁷¹. Aynı zamanda aile vakıflarının, aile içi sosyal güvence aracı olarak devletin yükünü azaltan bir yönü de bulunmaktadır¹⁷². Dolayısıyla aile vakıflarına ilişkin daha liberal bir uygulama ile anılan kurumdan daha çok yararlanılabilir ve aile vakfı etkili bir hukuki kurum olabilir. Bu noktada, aile vakfının amacıyla ilgili olarak bir yasa değişikliği yapılması isabetli olur. Bu yönde geçim amaçlı aile vakıfları ve yine bu kapsamda, özellikle aile değerlerini yaşatmak amacıyla aile vakfının münferit halde bir aile taşınmazı edinebilmesi veya koruyabilmesi mümkün olmalıdır.

¹⁶⁷ Opel, "Familienstiftung," 7; Hamm ve Peters, "Die schweizerische Familienstiftung," 254; Grüniger, "Familienstiftungen," 166- 67.

¹⁶⁸ Grüniger, *Basler Kommentar*, Art. 335 N. 3.

¹⁶⁹ Ballar, *Yeni Vakıflar*, 1170- 71.

¹⁷⁰ Ballar, *Yeni Vakıflar*, 1171.

¹⁷¹ Lukas von Orelli, "Vom Sinn der Familienstiftung," içinde *Familienstiftungen – neue Perspektiven, Tagungsband 2024*, ed. Thomas Sprecher ve Lukas von Orelli (EIZ Publishing, 2024), 185.

¹⁷² Von Orelli, "Vom Sinn der Familienstiftung," 185.

KAYNAKÇA

- Ackermann, Josef. *Der besondere Zweck der Stiftung unter spezieller Berücksichtigung des Zweckes der Familienstiftung*. Juristische Fakultät 1950.
- Akıntürk, Turgut. *Türk Medeni Hukuku, Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Aile Hukuku, İkinci Cilt*, 6. Bası. Beta Yayınları, 2002.
- Akipek, Jale G. *Vakıflar*. Başnur Matbaası, 1970.
- Akipek, Şebnem ve Hüseyin Altaş. “Vakıflarda Evladiye Davaları.” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 47, no. 1- 4 (1998): 145- 51, https://doi.org/10.1501/Hukfak_00000000647.
- Akünel, Teoman. *Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler*. Beta Yayınları, 1995.
- Arter, Oliver. “Die schweizerische Familienstiftung.” İçinde *Entwicklungen im Gesellschaftsrecht VII*, editörler Peter V. Kunz, Florian S. Jörg ve Oliver Arter. Stämpfli Verlag AG, 2012.
- Aykul, Ömer. *Yeni Vakıflar Hukuku*, 7. Bası. Seçkin Yayınları, 2025.
- Ballar, Suat. *Yeni Vakıflar Hukuku*, 4. Bası. Seçkin Yayınları, 2008.
- Berki, Şakir. “Vakıfların Devlete ve Devletin Vakıflara Hizmeti.” *Vakıflar Dergisi*, no. 7 (1968): 45- 52.
- Breitschmid, Peter. “Erbrecht.” İçinde *Die Rechtsentwicklung an der Schwelle zum 21. Jahrhundert, Symposium zum Schweizerischen Privatrecht*, editörler Peter Gauch ve Jörg Schmid. Schulthess Juristische Medien AG, 2001.
- Breitschmid, Peter ve M. Vetsch. *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht*. Schulthess, 2007.
- Brückner, Christian. *Das Personenrecht des ZGB*. Schulthess, 2000.
- Çınar, Ömer. “Mazbut ve Mülhak Vakıflarda Galle (Gelir) Üzerinde Vakıf Evlatlarının ve Diğer İlgililerin Hak Sahipliği ve İntifa Hakkı Hayrından Fazla Olan Mülhak Vakıfların Aile Vakfına Dönüştürülmesi.” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan* 22, no. 3 (2016): 827- 855.
- Dural, Mustafa ve Tufan Ögüz. *Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku*, 24. Bası. Filiz Yayınları, 2024.
- Dural, Mustafa, Tufan Ögüz ve Mustafa Alper Gümüş. *Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku*, 19. Bası. Filiz Yayınları, 2024.
- Egger, August. *Ausgewählte Schriften und Abhandlungen, II. Band, Beiträge zum Privat- und Handelsrecht*. Schulthess, 1957.
- Egger, August. *Zürcher Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Familienrecht, Die Verwandtschaft, Art. 252- 359, 2. Auflage*. Schulthess, 1943.

- Erdem, Mehmet ve Aslı Makaracı- Başak. *Aile Hukuku*. Seçkin Yayınları, 2022.
- Gerhard, Franz. “Die Familienstiftung nach ZGB.” *Zeitschrift für Schweizerisches Recht, Neue Folge* 49 (2003): 137- 88.
- Grüniger, Harold. *Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch I*, 7. Auflage. Helbing Lichtenhahn Verlag, 2022.
- Grüniger, Harold. “Familienstiftungen in der Nachlassplanung.” İçinde *Festschrift für Hans Rainer Künzle*, editörler Peter Breitschmid, Paul Eitel ve Alexandra Jungo. Schulthess, 2021.
- Gutzwiler, Max. “Die Zulässigkeit der schweizerischen Unterhaltsstiftung.” *Aktuelle Juristische Praxis* (2010): 1559- 66.
- Güneri, Hasan. *Türk Medeni Kanunu Açısından Vakıfta Amaç Kavramı ve Amacına Göre Vakıf Türleri*. Sevinç Matbaası, 1976.
- Hamm, Michael ve Stefanie Peters. “Die schweizerische Familienstiftung – ein Auslaufmodell?.” *successio* (2008): 248- 56.
- Hatemi, Hüseyin ve Rona Serozan. *Aile Hukuku*. Filiz Yayınları, 1993.
- Hausheer, Heinz ve Regina E. Aebi-Müller. *Das Personenrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches*, 2. Auflage. Stämpfli Verlag AG, 2008.
- İkizler, Metin ve Yasin Kurban. *Eski Ve Yeni Vakıflar Hukuku*, 2. Bası. Seçkin Yayınları, 2021.
- İşeri, Ahmet. *Türk Medeni Kanununa Göre Vakıf (Tesis)*. Sevinç Matbaası, 1968.
- İşeri, Ahmet. “Vakıflar (Medeni Kanun’dan Önceki ve Sonraki Vakıf Nev’ileri ve Hukuki Mahiyetleri.” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 21, no. 1 (1964): 199- 280. https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001391.
- Jakob, Dominique. “Was darf eine Familienstiftung (noch) tun?.” İçinde *Familienstiftungen – neue Perspektiven, Tagungsband 2024*, editörler Thomas Sprecher ve Lukas von Orelli. EIZ Publishing, 2024.
- Jakob, Dominique. “Ein Stiftungsbegriff für die Schweiz.” *Zeitschrift für Schweizerisches Recht*, 132, no. 2 (2013): 185- 340.
- Koçoğlu, Safa. *Türk Medeni Kanunu’na Göre Vakıfların Kuruluşu, İşleyişi Ve Sona Ermesi*. Beta Yayınları, 2022.
- Kurtulan Güner, Gökçe. *Trust ve Türk Hukuku Açısından Değerlendirilmesi*. On İki Levha Yayınları, 2020.
- Künzle, Hans Rainer. “Familienstiftung – Quo vadis?.” İçinde *Grundfragen der juristischen Person, Festschrift für Hans Michael Riemer zum 65. Geburtstag*, editörler Peter Breitschmid, Wolfgang Portmann, Heinz Rey ve Dieter Zobl. Stämpfli Verlag AG, 2007.

- Künzle, Hans Rainer. "Estate planning – vom Erbrecht zur umfassenden Erbschaftsplanung." *Schweizerische Juristen- Zeitung* 96 (2000): 485- 97.
- Oğuzman, Kemal ve Mustafa Dural. *Aile Hukuku*. Filiz Yayınları, 1994.
- Oğuzman, M. Kemal, Özer Seliçi ve Saibe Oktay- Özdemir. *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 22. Bası. Filiz Yayınları, 2024.
- Opel, Andrea. "Hat die schweizerische Familienstiftung ausgedient?." *Jusletter* (31. August 2009): 1- 11.
- Öztan, Bilge. *Aile Hukuku*, 6. Bası. Turhan Yayınları, 2015.
- Öztan, Bilge. *Tüzel Kişiler*. Turhan Yayınları, 1994.
- Pahud de Mortanges, René. "Gegenwartslösungen für ein historisches Rechtsinstitut: Das Familienfideikommiss." İçinde *Familie und Recht: Festgabe für Bernhard Schnyder zum 65. Geburtstag*, editörler Peter Gauch, Jörg Schmid, Paul-Henri Steinau, Pierre Tercier ve Franz Werro. Universitätsverlag, 1995.
- Reber, Markus ve Christoph Hurni. *Materialien zum Zivilgesetzbuch, Band II, Die Erläuterungen von Eugen Huber, Text des Vorentwurfs von 1900*. Stämpfli Verlag AG, 2007.
- Riemer, Hans Michael. "Familienstiftungen: Missbrauchsgefahr." *Neue Zürcher Zeitung*, no. 167 (2022): 18.
- Riemer, Hans Michael. *Berner Kommentar, Zivilgesetzbuch, Die Juristische Personen, Die Stiftungen, Art. 80- 89c ZGB*, 2. Auflage. Stämpfli Verlag AG, 2020.
- Sarı, Cengiz. *Vakıf Hukuku (Kuruluşu, İşleyişi ve Sona Ermesi)*. Seçkin Yayınları, 2023.
- Vez, Parisima. "Thesen zu einem neuen Stiftungsverständnis." *Zeitschrift des Bernischen Juristenvereins* 143 (2007): 229- 47.
- Von Orelli, Lukas. "Vom Sinn der Familienstiftung." İçinde *Familienstiftungen – neue Perspektiven, Tagungsband 2024*, editörler Thomas Sprecher ve Lukas von Orelli. EIZ Publishing, 2024.
- Yılmaz, Mustafa. *Eski Vakıfların ve Taşınmazlarının Günümüzdeki Hukuki Rejimi*. Bilge Yayınları, 2013.
- Yılmaz, Süleyman. *Medeni Hukuk, Cilt III, Aile Hukuku*. Yetkin Yayınları, 2023.
- Zeiter, Alexandra. "Neues zur Unterhaltsstiftung." *Schweizerische Juristen- Zeitung* 97, no. 20 (2001): 451- 58.

Yazar Beyanı / Author's Declaration**Mali Destek / Financial Support:**

Yazar(lar), bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayımlanması için herhangi bir finansal destek almadığını/alınmadığını beyan eder. / *The author(s) declare(s) that no financial support was received for the research, authorship, or publication of this study.*

Yazar Katkıları / Authors' Contributions:

Bu çalışma, yazar(lar) tarafından hazırlanmış olup, tüm yazar(lar) çalışmaya asli katkı sağlamış ve makalenin son halini onaylamıştır. / *This study was prepared by the author(s). All author(s) contributed substantially to the work and approved the final version of the manuscript.*

Çıkar Çatışması-Ortak Çıkar / Declaration of Conflict of Interest-Common Interest:

Yazar(lar) tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir. / *No conflict of interest or common interest has been declared by the author(s).*

Etik Kurul Onayı / Ethics Committee Approval:

Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur. / *This study does not require ethics committee approval or any special permission.*

Araştırma ve Yayın Etiği / Research and Publication Ethics:

Yazar(lar), çalışmanın tüm süreçlerinde derginin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu, makalenin özgün olduğunu ve intihal yapılmadığını, verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, suç unsuru veya hukuka aykırı yöntem kullanılmadığını, üçüncü kişilerin telif haklarının ihlal edilmediğini, karşılaşılabilecek etik ihlallerde derginin ve editör kurulunun sorumlu olmadığını, ayrıca bu çalışmanın başka bir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini beyan eder. / *The author(s) declare(s) that they have complied with the journal's scientific, ethical, and citation principles throughout all stages of the study; that the manuscript is original and not plagiarized; that no falsification of data has been made; that no unlawful method or material has been used; that no third-party copyrights have been infringed; that the journal and its editorial board bear no responsibility for any potential ethical violations; and that this study has not been submitted to or evaluated in any other academic publication.*